

ПО ЗАНИМАЊУ:
АНА МИЛОШ

Есејистичка проза „По занимању: Ана Милош“ је објављена 2023. године (Плато).

Последњу верзију не поседујем, па ова можда одскаче у неким ситницама од варијанте која је отишла у штампу.

3a K.

...заробио себе у туђина.

Његош

*Ја сам измишљен лик који каска за тим
именом.*

Делило

*Она је писала женски, он мушки, али писање
је увек меко, истовремено је и мушко и женско
и долази из душа, које су преображене.*

Валзер

2013-2015.

УВОД

Зашто сам то урадио?

Не постоји један одговор.

Могоао бих да кажем како је реалност досадна и замарајућа; велики дежа ви – и то би био довољан разлог.

Има ту и освете.

Борбе против „комерцијалне“ књижевности.

Жеље да се проживи нека „књишка“ биографија, да ми се „деси књижевност“, па и људима око мене.

Може се рећи да је све то један велики књижевно/ауторски кетман.

Понављам, збиља је досадна.

Ради се и о поприличној количини страха која ме је посебно спопаала после студија драматургије на Факултету драмских уметности. Тамо сам изгубио своје списатељско ја.

Четири године сам писао искључиво „школске радове“; задатке који су били потребни да се положи главни испити (драматургија сценарија и драматургија позоришта), што је значило да је годишње, уз сијасет вежби и вежбица, требало избацити један сценарио и једну драму.

Никакав проблем, поготово ако се има у виду да се испити на ФДУ полажу уз помоћ

скрипата прочитаних у превозу до факса.

Међутим, тај списатељски темпо троши човека и одвлачи га од онога чиме би заиста желео да се бави: у мом случају, прозом, уметношћу.

Ту су наравно и разноразни студентски пројекти: филмић овог колеге, представница оне колегинице, радио драма неког познаника, вежба из монтаже којој је потребна нека причица.

У сваком случају, после пет-шест година писања искључиво прозе, првенствено кратких прича и, хвала небесима, никад објављеним научнофантастичним и фантазијским романима и новелама, наједном сам упао у машину – или како то сад зову „грајнд“ – који је захтевао да се пишу искључиво беживотна сценарија и да се накуцавају сувоњави драмски дијалози. Број страница се вредновао више од садржаја, а тема и идеја морале су да се поклопе са, рецимо, моралним светоназорима профи и профанки.

Изашао сам са ФДУ положивши главне испите, али не знајући да ли сам ја и даље у ствари писац, или сам сад некакав драматург, сценариста, „копирајтер“. Или ништа од понуђеног.

Како то и ваља на уметничком факултету, доста времена је одлазило на цирку и дувку, и у том убијању мождане масе, додатно

оштећеном накуцавањем потребних страница за оцену, изгубио сам вољу за писањем.

Добра ствар је била што сам се сваки дан возикао од Панчева до Новог Београда и назад, а то време сам углавном проводио читајући све и свашта: од факултетске литературе, драма и сценарија колега с класе, до „необавезне“ лектире коју сам допуњавао спорадично другујући с пријатељима, такође писцима.

Не престајући с том навиком, иако се тад и читање било претворило у инерцију лишену ужитка, успео сам да се одржим у књижевности.

Елем, не могу да из целе згоде са Аном Милош избацам и елемент забаве. Забава је све време била присутна. Од првих поигравања са слањем радова на разне конкурсе и сајтове под псеудонимом, преко раних оваплоћења Ане Милош у мојим познаницама и другарицама.

Као чаробњак из Оза, био сам присутан све време, скривен кринком другог имена, као и девојачких особина особе која би ме у овом или оном тренутку представљала, то јест, која би представљала оно што сам ја написао.

Не могу да се сетим иједне ствари у животу која ми је задала мање проблема, него стварање и даљинско управљање Аном

Милош, а која ми је исто тако доносила само забаву и усхићење, па чак и онда када бих се због нечег изнервирао или бринуо: увек је постојало огромно узбуђење због тога што су се те ситуације уопште дешавале и то баш онако како сам углавном хтео да се одвијају.

Исто тако је вазда безгранично забавно било гледати или слушати М, Т, или Т. у њиховим изведбама Ане Милош, као и комуницирати путем мејла или Инстаграм налога с разноразним људима, а који су се сви, од првог до последњег, понашали дијаметрално супротно према Ани Милош, него према Милошу К. Илићу.

И БИ ИВАН ДРНЧУЛА

После факултета, незапослен и беспослен, трошио сам месеце да истиснем било шта из себе.

Одлучио сам се да, ипак, послушам савет професора драматургије, и то са првих предавања: писаћу о ономе што знам.

Са двадесет и кусур годинаца нисам знао богзна шта, али успео сам да се натерам да пискарам редовно, макар из тога и не произашла „целина“; тако обожавана реч у разговору с другим писцима, а посебно издавачима.

У то време, настају и неке од кратких прича које ће ипак успети да добију целину, 2017. године. Али тад, 2013-2015, моје писање су умногоме чинили распарчани делићи различитих покушаја да се „вратим у седло“, колика год кљусина била испод самара.

Определио сам се за кратку, кратку причу, цртице које би требало да фолирају дневник мог оца, који је у том тренутку радио у ратом разровареној Либији. Матори је тамо путовао авионом до Малте, па хеликоптером до Либије, у ствари, до саме рафинерије зване „Мелита“. Радио је у сменама од по месец и по дана, онда се истим путем враћао кући, одмарао две недеље, па је наново одлазио

у пустару на ободу Медитерана, и тако одржавао кућни буџет.

Све ми је то звучало узбудљиво. Приче о разрушеној земљи; изолована рафинерија на обали мора; радници из свих крајева света; избеглице које се редовно насукају на оближњим обалама или остану на отвореном мору, близу фабрике, па их спасавају колико и како умеју; две владе у једној земљи; и, поврх свега, врло секси тема – неоколонијализам.

У глави су ми се ређале награде, као и непрегледни прикази и критике из свих могућих и немогућих часописа, новина и интернет сајтова; дао сам барем петнаест лажних интервјуа самом себи, вредно бележећи странице и странице којекаквих белешки које би требало да постану приче.

Међутим, нисам успео да напишем више од пет-шест страница. Рекао бих да је главни проблем био тај што нисам био тамо, и колико год истраживао, нисам довољно знао о Либији и Гадафију.

Најпоразније, али најбитније: нисам ни о сопственом оцу знао превише.

Нисам одмах баталио писање „дневника“. Успео сам да сročим десетак цртица којима сам био задовољан, па их понудио „Eckermann“-у, интернет часопису Енеса Халиловића, али под правим именом, и те цртице и даље стоје тамо:

Вапио сам за новим почетком. Нисам желео да имам ишта са Милошем К. Илићем који је имао неку биографијицу, већ сам хтео да чист и препорођен упловим у свет књижевности, нудећи нешто ново: и тематско-идејно, и формално, као и називом.

Тако се родио Иван Дрнчула.

Име сам ћапио од прадеде по бабиној линији. Како сам тад доста циркао, чинило ми се подесним да се назовем по човеку који је „моје горе лист“, а који је исто тако волео да потегне.

Презиме је дошло са дедине стране. Његова породица, поред презимена Илић, често има и надимак Дрнчула. Наслушао сам се прича о том шпицнамену, још за дедина живота, али он није знао да ми каже одакле потиче.

Годинама касније, кад сам се преселио на Нови Београд и кад ми је Земун постао близак део града, често сам одлазио на земунско гробље и тражио гробна места Илић-Дрнчула, све док их једног дана нисам и нашао.

И стварно, на споменику је чак било уклесано: Илић-Дрнчула.

Дотад, Иван Дрнчула је одавно заживео и умро, а онда се опет родио као књижевни лик, да бих га и ту уцмекао.

Али како кажу бабе, нека иде редом.

Наново сам се вратио лажном дневнику, узео пет-шест најбољих цртица, уоквирио их у некакву целину, коју сам насловио „Мелита“. Не сећам се више на које сам све стране слао тај рукопишчић, али један од тих мејлова ће ми сасвим променити живот.

Независни културни центар Црна кућа 13, из Новог Сада, организовао је конкурс за осмодневну радионицу креативног писања. Био сам решен да прогутам сав свој его, заборавим на издату књигу, као и на снимљене радио драме, изведене представе и кратке филмове, као и ту четворогодишњу школу креативног писања звану ФДУ, па да „као од мајке рођен“ пошаљем пријаву Црној кући 13.

Како то обично бива, у једном дану се човек наоштри, пошаље гомилу радова, или један те исти рад, на којекакве адресе, а сутрадан заборави да је то урадио, да би се, у изузетним случајевима, сетио да се пријавио на некакав конкурс, тек кад га обавесте о томе да је нешто освојио или да је тропа, али да може да присуствује светковини услед доделе награде.

Тако да ме је збунио позив Б.К., који ме је обавестио да је мој рад прошао и да би желели да ме приме у радионцу креативног писања у Сремским Карловцима. Трајаће осам дана, он ће бити главни предавач, а долазиће нам и гостујући мештри куцане речи, како би нам дорадили доживљај.

Све се то одиграло 2015. године, а како се са ове временско-просторне раздаљине не бих присећао и препричавао, ево дневника који сам водио боравећи у Сремским Карловцима, бавећи се глумом, колико и писањем.

ДНЕВНИК ИВАНА ДРНЧУЛЕ

Иван Дрнчула је рођен средином 2015. године. Не сећам се датума, али једном копилету он и не значи много. Иван Дрнчула је смишљен и као књижевни лик. Он је, као и сви моји ликови у скорије време, пореклом из Недођина. Али, како још није добио своју причу, већ само зврји као празна чаура у коју треба упумпати сећања, љубав, мржњу и по коју анегдоту, тако сам одлучио да га употребим за нешто друго: алтер его. У том смислу, Иван Дрнчула је ангст од свега што се у последње време збило у мом професионалном животу.

Како се указала прилика да Иван заживи и по разним конкурсима, тако је и перверзија о двојнику постала јача. Испрва ме је занимало да ли ће анонимусу без икакве биобиблиографије поћи за руком да нађе свој пут. Изгледа да јесте. А то ме је, морам признати, орасположило. Не што сам позван на саму колонију, већ због тога што сам после дужег времена добио одговор о свом раду, а не о ономе што је представљао мој CV.

Одлучио сам зато да пробам и да будем Иван Дрнчула. Одредио сам му и датум рођења (1. 5. 1990.), као и то да је из Панчева (Одају ме таблице мог аутомобила.). Не прича

много о себи јер постоји од скора и нема богзна шта да каже.

Нисам знао ко су други учесници колоније у Сремским Карловцима, али ме није ни занимало. Препозна ли ме неко, маске падају и шта да се ради. Биће, наравно, занимљиво видети реакцију људи, као и то како ће наставити да се опходе према мени.

Свашта сам још преметао по глави, пред пут, а мучило ме је и морално питање моје одлуке. Али, што рече стари убица: „Морално је оно после чега се осећам добро“. Од Ивана Дрнчуле сам се осећао одлично.

31. 10. 2015. дан први

Повезао сам М. и Ј. југићем. М. сам препознао са неке друге колоније. Брзо смо прешли равницу и уз мање губљење по обилазници око Инђије, дошли до Сремских Карловаца, у Еко кућу. Ту је већ био Б., организатор, као и још неки учесници чија ће ми имена тек сутрадан постати везана за њихов лик. Кад су сви учесници дошли, упознали смо се и запутили на вечеру. Један од њих је рекао како га увек побркају са другим једним учесником колоније. То ме је орасположило – колега доплгенгер.

Све је изгледало помало измештено из стварности: пут, лажно представљање,

стрепња да ће М. да ме препозна, масна храна и пивце.

Постало је још напетије кад је М. ипак рекла да јој страшно личим на неког типа из Панчева. Изговорио сам се да имам брата, па нас је можда помешала и то је било то, ништа више није питала. После кафане, пили смо у хотелу. Схватио сам да је Милош заборавио да исече нокте, па ће Иван морати да позајми маказице.

БЕЛЕШКА:

Моји иницијали су И.Д. Толико о томе.

1. 11. 2015. дан други

А. је написао песму о свима нама. Нико ме није рекао која је строфа упућена коме. Мени је открио, али сам заборавио како иде. Осећам се као у неком филму. Главни лик, Иван, почео је да се повезује са једним од споредних ликова, морал еволуира и због тога је цела мисија угрожена. Имам неописиву жељу да баш А. кажем истину. Мислим да је то зато што ми је указао поверење, кад ми је рекао који се део песме односи на мене. Можда је то и болесна жеља опсенера да га ипак ухвате, да неко прати све те мрвице хлеба и нађе те. Ипак, игра иде даље. Кад Немци нагрну у купе, не причај енглески.

2. 11. 2015. дан трећи

Еко кућа је хладна, а ја нисам понео зимску одећу. Глупи Милош који ради о глави Ивану. Гостујући предавач радионице била је О. Л. Тад ми то није много значило, за њену групу сам био чуо, али је нисам слушао. Била је освежење; искрена у коментарима. Рекла је да јој је Иван омиљено име. Поцрвенео сам. Будала.

БЕЛЕШКЕ

Чудно ми је како игра и даље траје неометано. М. ме дефинитивно зна, али вероватно је моје негирање било довољно да одустане од инсистирања: ко је довољно луд да се лажно представља, па још данима? Такође, Ђ. и А. су били на „Рукописима“ ове године. Истим оним „Рукописима“ где је приказиван документарцац у којем се појављујем и ја, све са правим именом и презименом.

(Ововременски додатак: О. ће бити чланица жирија који ће Ани Милош доделити награду „Ђура Ђуканов“, у Кикинди. Али, мислим да ово подударање има више везе са малом, затвореном средином каква је „српска“, па још „књижевна“ „сцена“, него са синхронизитетима, а којих ће бити напретек.)

3. 11. 2015. дан четврти

Иван има 25 година. Фина цифра. Четврт века. Имам осећај да са двадесет и пет година могу све; знам да не могу ништа. Гошћа је данас била Д. Б. Не свиђа ми се како пише. Милош би то осудио, али Иван је мирно послушао и урадио вежбицу.

БЕЛЕШКЕ

Жао ми је што нисам боље смислио Ивана. Животне детаље, породичне анегдоте које бих свако мало вадио из џепова, други социјални живот итд. Овако, све је то више Милош него Иван и ту често долазим до забуне. Ипак, нормално ми је кад чујем А. или Г. да изговарају: „Иване, дај кључ.“

4. 11. 2015. дан пети

Требало је прочитати: „Цар Едип“, „Доктор Џекил и господин Хајд“, „Увод у психоанализу“.

Сличности и разлике Милоша / Ивана:

Увек циничан / Само кад пише

Склон гојењу / Склон гојењу

Не верује ни рођеној мајци / Малтене лаковеран

Досадно му је да прича о уметности / Не
престаје с тим

Оставља прљаве судове у судопери /
Религиозно их пере

Мисли / Понавља

Кочијаш / Вози мирно

5. 11. 2015. дан шести

Иван Дрнчула је импотентан. Нема јутарњу
ерекцију, нити му се диже током дана.

6. 11. 2015. дан седми

У кухињи, слушајући Б. и А. како се жале на
разне уређивачке политике и издавачке куће,
било ми је страшно жао што Иван ништа није
издавао јер сам имао да поделим са њима
тону мојих одвратних искустава.

БЕЛЕШКЕ

Позајмио сам био маказице од А. Схватио
сам, кад сам већ исекао нокте леве шаке, да
не знам да користим маказице другом руком.
Нокти десне руке су остали дужи од ноктију
леве, али ми се не чине наказно: одлично
показују оно што радим тренутно.

7. 11. 2015. дан осми

Последњи дан. Мислим да нико није капирао како ће сутра све престати. Цео дан смо пискарали недовршене задатке и смишљали ко ће шта читати увече, за књижевно вече на којем је требало да представимо радове с колоније. Либио сам се да ли да прочитам дневник, али нисам.

8. 11. 2015. дан девети

Дан поласка био је ужасан. Све време сам имао осећај да губим. Нисмо имали радионице. Тумарали смо унаоколо, прошетали се до гробља, пуштали змаја и ишли до винарије. Сви смо се грлили и љубили и било ми је тешко што идем. М., Ј. и ја смо упали у југића, а остали су отишли да чекају бус. Одвезао сам Ј. и М. до гајби, па се запутио ка Панчеву. Кад сам прешао Панчевац и схватио да је то конач, расплакао сам се. Нокте десне шаке сам исекао тек сутрадан.

*

Нисам читао овај дневник досад, кад је требало објединити све те утиске, доживљаје, промишљања и направити какву такву генезу Ане Милош. Њено корење треба тражити и у ранијим експериментима. У

дневнику сам избрисао гомилетину делова јер нису потребни за ову књижицу, а са ове дистанце, не би били разумљиви ни људима за које су везане, као што их ни сам нисам до краја докучио. Ти одломци су изгледа остали шифра из тадашњег времена, Иванова искуства, или, једноставно, заборав.

Ко са сигурношћу може да каже какав је човек био јуче, камоли пре осам година?

Дневник сам ипак послао свим учесницима колоније, као и гостујућим предавачима и организаторима. И то већ сутрадан.

Реакције су биле мешовите: с неким људима сам остао у лабавом контакту; неки су ме се клонили као црног ђавола; неким, вероватно, нисам био симпатичан, ни као Иван ни као Милош, тако да ни у Сремским Карловцима нисмо друговали.

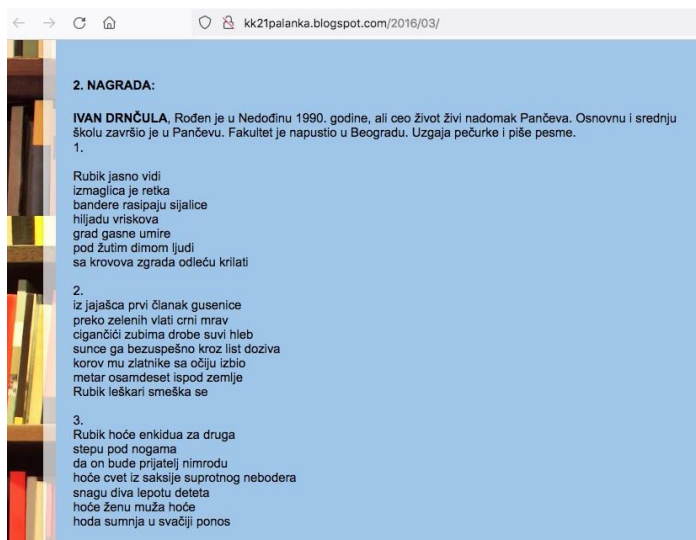
Фолирање да сам Иван Дрнчула пуних осам дана оставило је невероватно ослобађајућ утисак на мене.

Нисам имао развијену персону, студиозно разрађен лик по систему Станиславског, али сам ипак био неко други. Или сам по потреби могао да будем неко други и да свашта прећутим, или ако причам, да изговорим нешто што Милош никад не би казао, а да то не буде лаж, већ чудно „спољно-унутрашње“ мишљење.

Моја морална амбиваленција је у таквим ситуацијама доживљавала оргазме; то више није био продукт неодлучности или симптом депресије, већ се она рађала као сасвим нова, контрeктна и измаштана ствар. Фикција у пракси.

Иван Дрнчула је продужио егзистенцију и кроз пет-шест конкурса за кратке приче и песме, а сви учесници колоније су наставили да ме зову Иван.

Иван Дрнчула је тако освојио сребрну медаљу на 3. песничком конкурсy „Књижевног клуба 21“, из Смедеревске Паланке. Ево и песама уз помоћ којих је то успео:

← → ↻ 🏠 kk21palanka.blogspot.com/2016/03/

2. NAGRADA:

IVAN DRNČULA. Rođen je u Nedođinu 1990. godine, ali ceo život živi nadomak Pančeva. Osnovnu i srednju školu završio je u Pančevu. Fakultet je napustio u Beogradu. Uzgaja pečurke i piše pesme.

1.

Rubik jasno vidi
izmaglica je retka
bandere rasipaju sijalice
hiljadu vriskova
grad gasne umire
pod žutim dimom ljudi
sa krovova zgrada odleću krilati

2.

iz jajašca prvi članak gusenice
preko zelenih viati crni mrav
cigančiči zubima drobe suvi hleb
sunce ga bezuspešno kroz list doziva
korov mu zlatnike sa očiju izbio
metar osamdeset ispod zemlje
Rubik leškari smeška se

3.

Rubik hoće enkidua za druga
stepu pod nogama
da on bude prijatelj nimrodu
hoće cvet iz saksije suprotnog nebodera
snagu diva lepotu deteta
hoće ženu muža hoće
hoda sumnja u svačiji ponos

Као што се види из кратке биографије, још сам тад одредио да ће Иван Дрнчула бити из Недођина, измаштаног града у који сам, у то време, почео да смештам сва своја писанија. Одакле ми ово за гајење печурака немам појма.

У то неко време завршавам и први нацрт збирке „Уморни као пси“, а која је такође смештена у Недођину.

Кулминација Ивана Дрнчуле и његова последња авантура, десиће се управо у тој вароши, огледалу Панчева, у роману који ћу издати много касније – „Деци Недођина“.

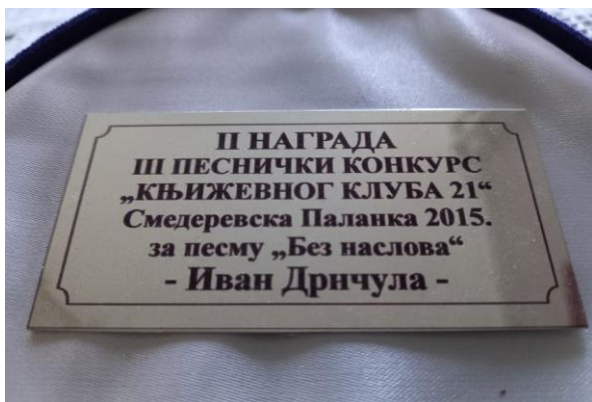
Иначе, прве две песме, знатно прерађене, четири-пет година касније су изашле у збирци поезије „говори град“ Ане Милош, али о томе после.

Пре него што кокнем Дрнчулу у свом романескном првенцу, прво ћу с њим да улетим у један конкурсни зборник и једну антологију: „Црте и резе VII“, које издаје Ресавска библиотека Свилајнац, у оквиру конкурса за награду „Андра Гавриловић“. Ту је Иван Дрнчула издао причу „Бојева глава“:

А у антологији геј приче „Имам нешто да ти кажем“ објављује причу „Ровац“, која ће се годину дана касније наћи у збирци „Уморни као пси“.

Можда још негде постоји неки траг Ивана Дрнчуле, нека прича или песма које сам послао порталу, књижевном часопису или ко зна на коју адресу, и која сад чучи у кибер простору а да то и не знам, али мислим да је ово све што је тај лик и књижевни јунак урадио и имао да каже.

2016 – 2017.

ЗАШТО АНА МИЛОШ?

Зато што је боље него рецимо Мила Илић, мада, сад кад пишем ово и гледам како изгледа, згодно чучи и Мила Илић, али будимо реални, Ана Милош поседује одређену снагу у себи: кратко је, необично, а опет врло познато и име и презиме, па самим тим не пара уши нити је тешко памтљиво, већ се, кад се једном чује, задржи човеку у глави као ехо: Ана Милош, Ана Милош, Ана Милош.

Треба још једном нагласити: свако ко на било који начин обмањује, добија ужитак због велике могућности да га разоткрију, а тек делић – ако и толико – задовољства зато што му је опсенарење пошло за руком.

У средњој школи сам прочитао причу Едгара Алана Поа „Украдено писмо“, и отад је се држим као коначне истине, једне од ретких, о људском стању: оно што ти је испред носа је најбоље скривено баш зато што је тако очигледно.

Шта је очигледније од тога да заменим своје презиме својим именом?

Име Ана, које сам осмислио да је скраћено од имена моје лажне мајке Хане, повезује ме тако са Оскаром Давичом и мени омиљеном његовом књигом „Хана“.

Касније сам тек сазнао да Хана на хебрејском означава „милост“, што се опет згодно наместило са именом из моје личне карте.

Исто тако сам се сетио — много касније, пошто је име Ана Милош нераскидиво срасло као нека магична маска за лик Марије Милосављевић — како префикс ана-, између осталог, означава и супротност.

Име као да је одједном само почело да живи, надопуњујући се значењима; постајало је слојевитије од било чега што сам могао да замислим.

Међутим, праву вредност имену Ане Милош дали су сви они који су дошли у додир са мном, Маријом, Аном Милош коју је представљала Марија, Аном Милош коју сам представљао ја, Аном Милош коју су представљале две Т. или Аном Милош која је била амалгам мене и Марије.

Сви ти најразличитији доживљаји многих књижевника, уредника, преводилаца, лектора, читалаца, новинара, критичара, познаника, можда и пријатеља, симпатија, мрзитеља, немих посматрача из мрачних кутака интернетског пространства, а са којима је Ана Милош на различите начине долазила у контакт, давали су јој увек још један слој.

Наравно, то се стално дешава: ми смо углавном представа коју други имају о нама, своји смо само сами са собом, и то можда, понекад, у изузетним приликама.

Међутим, у случају Ане Милош такав закључак ипак има другачије значење. Сви ти људи заиста јесу успели да од некога ко у ствари не постоји направе особу од крви и меса, која покреће ту крваву машину.

ДНЕВНИК АНЕ МИЛОШ

25. 7. 2016.

За разлику од првог алтернативног мене, Ивана Дрнчуле, овај ја – то јест ОВА ја – настала је као жеља да се сасвим поништим као аутор. Не само што ћу писати и понашати се – колико год то дозволи преписка – као жена, већ ћу и писати „као жена“. То у овом случају значи да сам ја девојка од 22 године или 25 година. Зависи како кад. Од чега зависи, још нисам одлучио. Ана Милош је сасвим лишена мушкараца. Сви мужјаци у њеном животу су мртви. Оне које су је подизале, васпитавале и за које је највише везана, јесу њена бака и њена мама. Мајка јој се зове Хана, а за бабу и остале још нисам одлучио. Како год да се зову, они су ту да ми дају ветар у леђа, да имам о чему и о коме да пишем. Оно што Ана мора да пише јесте породична прича.

26. 7. 2016.

Рођење Ане Милош – негде у децембру 2015. године. Њен развој: написала једну причу и једну песму. Песма је без везе и може функционисати само као део збирке.

Антиципира остатак. Прича је пристојна. Треба послати причу на адресе часописа и интернет портала и завршити с тим. Посветити се осталом. Треба бити сасвим лажан. Треба бити помало неснађен, дивно наиван, а све то смућкати с увек секси темом о комунизму и национализму. Треба, у ствари, писати само писања ради. Смрт теми и скрибоманији! Живела идеја!

6. 9. 2016. уторак

Морам удувати у Ану ко је и одакле је дошла. Онако школски. Без психологизације. Само историографија.

Ана Милош је рођена усред лета, 13. августа 1992. године. У њеном случају, тринаести никако није био несрећан број. Али полако. Идемо редом. Рађа се у Београду. Општина Палилула, али то не значи много, с обзиром на то колика је та општина. Нема везе, нек се неке ствари и не знају до краја. Изгубљене су у причама, препричавањима, постале су више лаж него истина. Са шест година, одрекла се свега натприродног и божанског. Није веровала ни у шта, сем у себе и људе које воли. Књиге за децу, белетристику, теорију: све је гутала с подједнаким гуштом. Књиге су јој убрзо измамиле прве идеје и речи које

је записала у бележници. Ускоро је себи признала да жели да пише. Прескочила је стид који се осети први пут кад бисте неке да кажете како пишете и прочитала је мами и баки оно што је дотад написала. Њих две су имале примедаба, али им се свидело. Ана им, наравно, није поверовала. Мислила је како јој повлађују јер је воле, па је одлучила да на интернету окуша срећу с коментарима. И тако је Ана Милош почела заиста да пише.

13. 9. 2016. уторак

Смета ми то што ми се сад све више пише збирка прича, а не збирка поезије коју сам почетно хтео да потурим као Анино прво дело. Ипак сам више за кратке приче. Но, Ана не би требало да има толики мој утицај. Требало би, можда, да буде обрнуто.

„РУКОПИСИ 39“

Ово је сам почетак Ане Милош, барем колико могу да се сетим, сазнам из бележака и њеног „инбокса“, као и других мејлова; по препискама с људима и успутним жврљотинама које сам уредно похрањивао што у компјутер, што у мобилни телефон.

Ипак, мењао сам хардвер, и рачунаре и мобилне телефоне; ствари се у селидбама, па макар оне биле дигиталне, изгубе, затуре, забораве.

Можда ће стога, неки заинађени гуглација намерачен да проникне у сам епицентар „проблема“ наћи информацију више, али ја могу да понудим тек оволико.

Наведене идеје и биографија били су ми почетак, нешто што је искључиво мени служило за расписивање Ане Милош и боље схватање тога шта би она требало да представља. Ваљало је направити праву биографију. Написати нешто што је заиста Анино, а не рециклирати раније радове који базде на мене.

Тако ми је пало на памет да напишем причу о сећању. Назвао сам је „Див“ и исписао сам лажно сећање на прабаку, која се нараторки у детињству чинила као див, била је огромна, све је попуњавала, али кад је одрасла, и кад је

отишла на њен гроб, схватила је да је прабака у ствари мајушак.

Лепо упакована метафора на једној страници, са довољно њањавости да измами и коју сузицу.

„Див“ је вероватно најпопуларнија и најисплатљивија прича коју сам написао као било ко од свих нас колико нас има у мени.

Прво је објављена у „Рукописима 39“, а затим и на гомили интернет портала и у штампаним часописима као и у збирци прича „Крај распуста и друге приче“ (2021, Боока), а за њу је Ана Милош 2016. године добила и фину награду од 50 000 РСД. Али о свему томе мало касније.

Дакле, пирчу „Див“ шаљем на „Рукописе“, у којима је она и штампана. Отишао сам на представљање „Рукописа 39“ јер је моја тадашња девојка Д. такође послала песму коју су објавили, а и да видимо да ли ће нешто да се деси са Аном Милош. Ту је био и друг, песник Ж. Ј.

Промоција „Рукописа“ увек изгледа исто. Прозивају се аутори и ауторке по реду којим су објављени у самом зборнику. Они изађу, одговоре на два-три питања, а онда прочитају сопствени урадак, осмехну се кратком аплаузу, па сиђу с бине.

Ана Милош се није пењала. Нисам знао у кога тад да је улијем. Хтео сам у Д., али као

што рекох, и она је већ послала песму, а и организацији „Рукописа“ је била одраније позната. Не знам зашто нисам позвао неку ортакињу да се представи као Ана Милош, но, то сад није ни много битно.

После десетак прочитаних прича, дошао је ред и на Ану Милош. Тад сам први пут чуо њено име јасно и гласно изговорено, па још у микрофон, појачано звучницима, у великој сали панчевачког „Апола“. Звучало је моћно. Како сам и хтео да буде.

Ј. Т. ју је још једном прозвала, па је онда прокоментарисала како је штета што Ана није дошла, пошто је написала лепу причу о својој баки.

У себи сам је исправио да се ради о прабаки, и наставио да с пола мозга пратим остале младе наде регионалне прозе/поезије, задовољан како је све прошло, размишљајући шта даље да радим с Аном Милош.

ПРВА НАГРАДА

Није ми дуго требало да смислим.

Исте године (2016), посветио сам се томе да Ана Милош заживи не само као срамежљивица без тродимензионалног аватара, већ и као нешто опипљиво.

Послао сам споменућу причу „Див“ на конкурс за награду „Миодраг Борисављевић“, коју додељује Културни центар у Апатину.

Тад сам животарио на викендици са Д., и њу сам и замолио да ми помогне у вези с оваплоћењем Ане Милош. Написао сам причу, иштампао је, смислио шифру под којом ћу је послати на конкурс (Нажалост, не сећам се како је гласила шифра), а онда замолио Д. да својим уредним, буцмастим рукописом попуни информације на коверти, као и да савије папире са разрешењем шифре у оригами ждрала, како би се Ана Милош – ако уопште дође до извлачења шифре из посебног коверта – још више издвојила од осталих радова и књижевника који су се устремили на исту награду као и ја.

Рекох већ, пошаљем радове на конкурсе и заборавим на то. Не зато што сам превише кул да бих марио за неки натјечај, већ зато што сам застрашујуће забораван у вези с тим. Вероватно ме је и даље држала скепса с

краја студија: нисам од свог писања очекивао ништа.

Надао сам се да ће се ситуација поправити, али нисам видео никакав циљ пред собом, ничему нисам стремио. Хтео сам да пишем и будем успешан у томе, али шта је то подразумевало нисам имао благе везе; или нисам смео себи да признам.

Има писаца и писаца, то јест списатељица и списатељица. И нико никад неће посведочити, барем не јавно или у неком свом делу, али сви бисмо ми желели да споменици на трговима имају наш лик.

Исти ми бисмо, другим данима, желели да спалимо све што смо икад створили, па онда и саме себе.

Понедељком је написана реченица сјајна, буде још боља кад је прочиташ наглас, али већ у уторак она звучи отрцано, не знаш ни шта ради у том пасусу, међу документима, па и на овом свету.

Јудита Шалго има сјајну идеју за причу на ту тему. Тај њен „синопсис“ је о писцу који се претвара у камен у програму уживо, испред телевизијских камера и гледалаца.

То је суштина онога што бих хтео да кажем: бежање од смрти и њено стално призивање. Ето вам писања. И фрустрација што од тога не може да се живи.

Али, понекад вам се Фортуна смилује, па вам баци који РСД у буђелар као нека добра прешминкана ујна из Немачке.

Десило се управо то, пошто су ми, који месец касније, јавили да сам освојио награду „Миодраг Борисављевић“, односно да је Ана Милош добила признање.

Мислим да на ждралу од папира није ни било броја телефона, већ само Анина мејл адреса, па да смо сву комуникацију и завршили дописивањем, што је у многоме олакшало организацију.

А ево и дневника са тих „бабина“ Ане Милош, које су се десиле на дан уручења награде „Миодраг Борисављевић“, у Апатину, 1. 10. 2016. године.

*

Не знам зашто нисам одмах питао Марију да се представи као Ана Милош, пошто је ионако у свим приликама била ту. Можда је и јесам замолио, али се њој то није радило. Наш однос је био чудан и мењао се годинама, и често је подсећао на кере које много лају једна на другу, али из неког разлога не оду свака у своју авлију.

Стога сам питао Т., девојку мог друга, да ли би желела да на једно после подне буде Ана Милош, и покупи награду уместо мене.

Није постојао ни тренутак премишљања да ли награду треба да прими нека жена. Можда циљ и даље није био јасан, као ни дугорочније „решење“, али знао сам да не смем овако рано да се откријем.

Нашли смо се у Панчеву, испред моје зграде. Т. је дошла на време, а Марија је каснила. Она је једна од тих особа које увек касне и које се друже са особама које долазе на време.

Ипак, и поред пола чуке одоцњења, успели смо да се крњавим вијугавим и пољопривредним машинама накрцаним путевима Војводине добацимо до Апатина за три сата скоро непрекидне вожње.

Стали смо једном, негде на пола пута, како бих натанкао бензин – путни трошкови су били покривени од стране Културног центра из Апатина – а то су Т. и Марија искористиле да купе по фићок жестине и пивце.

И ја сам био жедан, али нисам хтео да угрозим цео пут тиме што бих циркао за воланом.

Сећам се да је, како смо се приближили Сомбору, смрдело на цркотину добрих пет-шест километара, све док нисмо успели да прођемо фамозни сточни крематоријум. После је, близу Црвенке, мирисало на детињство: напoлитанке и штрудлице.

Стигли смо испред Културног центра Апатина у минут до дванаест. Кнапача.

Никад пре тога нисам залазио у тај градић, али није ме изненадило како изгледа: центар у којем је малтене све – општина, културни центар, продавнице, тргић са соцреалистичким кипом – а унаоколо ниске аустроугарске куће.

Времена за обилазак ионако није било. Одмах смо дошли до центра, а то што смо изашли из аутомобила панчевачких регистрација вероватно је био довољан знак извесном З. из КЦ Апатина да нам приђе, представи се – он је био организатор и један од чланова жирија – па да нас уведе у зграду Културног центра и упозна са осталима.

Председник жирија је био познати писац В. А., а преки суд чинили су још и поменут З., као и Д. Р. и В. К.

Т. је нека жена одмах одвукла у страну, нешто јој рекла у поверењу, па су заједно нестале у једној од бочних просторија.

З. се упознао са мном и Маријом, а кад сам му рекао како се зovem, прокоментарисао је: „Да није Милош Милош?“

Марија и ја смо зврјали лево-десно, фоткали се два-три пута, па ушли у собу у којој је требало да истрпимо протокол доделе плакете.

Сала је била попуњена углавном старијим живљем, али било је и пет-шест млађаних посетилаца, који су сви чекали да Ана Милош да интервју за локалне медије, па да церемонија почне.

Т. је села у први ред, са остатком публике, а З. је одржао уводну говораницу, да би онда реч предао В. А, који је похвалио причу, поредећи је са раним радовима Немање Митровића, што ми је тек касније ласкало, јер га тад нисам још био читао.

Онда су прозвали и Ану Милош. З. јој је дао укоричену плакету, а Т, која није имала појма шта треба да ради, стајала је добраних два минута, кезећи се према публици, показујући плакету прво налево, па средини, па наде-

сно, све док није била сигурна да су је сви фотографисали: и медији и публика.

Пошто се захвалила на награди, прочитала је причу „Див“, смешкала се током кратког аплауза, и онда је главни део доделе био готов. Следио је онај најгори, неформални део оваквих згода и незгода, речју: дружење.

Био сам доста узбуђен и нервозан, па сам се пришљамчио Т. и ослушкивао шта јој други људи причају. Углавном су јој прилазили да јој честитају и кажу како је „лепа прича“, а једна бакица је рекла како се замало расплакала јер ју је подсетила на њену баку.

Наравно, васпоставио се и неки локални нежни цветак, па је и он рекао Ани Милош да га је прича о прабаки ганула до суза, а онда јој се и поверио: студира библиотекаство, али има проблема на студијама и тренуто је у врло чудном животном стању, али да, ако Ана жели, може да јој набрзака покаже Апатин.

Т. је можда први пут глумила Ану Милош, али се није први пут нашла у близини оваквих смарача, па га је глатко одбила.

Мени је било довољно свега. Узбуђење, мањак ваздуха у затвореној сали, превише људи: изашао сам напоље.

Марија је остала са Т. Спровели су их у другу просторију где је било послужено лиснато тесто у разним облицима, сокићи и жестина у малим пластичним чашама, као

и угодна говоранција која је обавезна услед доделе награде.

То су ми све њих две после препричавале, али, руку на чуку, није било много шта за препричавати.

В. А. је питао Т. да ли пише још нешто, а она је рекла како спрема збирку прича, лажући, али ни не слутећи да предвиђа мој следећи потез.

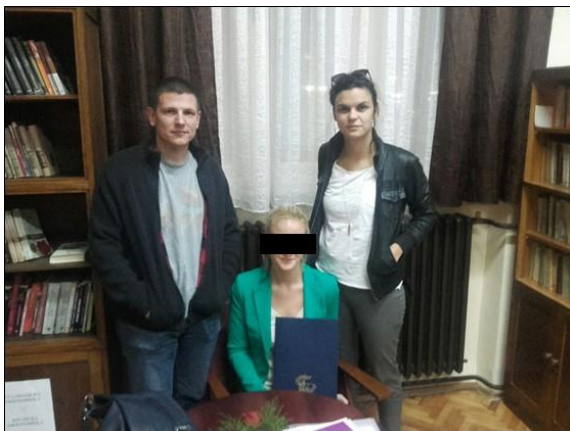
Седео сам на клупи, пред културним центром, а Марија и Т. су се појавиле после једно пола сата, али пошто је неки тип Ј. био поред мене и гњавио ме како је и он раније радио у Културном центру, ништа нисмо причали, већ смо одлучили да у колима поделимо утиске.

Пре поласка смо се поздравили са свима, смазали пљеку, па улетели у кола и кренули кући.

Успут смо препричавали догађаје и бројали паре у коверти. Зато је Т. она жена позвала у страну и одвела је у собу. Потписале су уговор и дала јој је паре. Т. ми је предала и уговор, парафиран помало дечјим рукописом. Писало је: Ана Милош.

Нажалост, не могу да нађем ни снимак ни фотке с наступа, а да су из апатинских медија. Волео бих да имам телевизијски снимак, где испод Т-иног крупњака пише: „Ана Милош,

списатељица.“ Стога, ево једне фотке из личне колекције.

Са Апатином и Аном Милош прича је заокружена годину дана касније, кад је изашао зборник са награђеним и најбољим одабраним радовима, пристиглим на конкурс минуле тристашездеспетице.

Лажна адреса Ане Милош – Миклошићева 35 – била је, у међувремену, нестала. Шта рећи за једну измишљену персону, која је живела на адреси куће где је снимана серија „Срећни људи“? Другар П. и његов отац су тамо живели годинама, чак су их фоткали и интервјуисали, све у смислу, како је то живети у кући „Срећних људи“?

Никако.

Но, кућу су продали, као и плац, а инвеститор је то све лепо самлео и направио један класик новоградње: коцкаст, бео, беживотан, али са гаражним местима испод станова.

Све је то проузроковало да се пошиљка Аниног примерка зборника врати назад у Апатин, а забринуту З. се јавио преко мејла, па сам му проследио нову адресу (Не сећам се коју) и завршио с тим, захваљујући му се за који дан, кад је зборник коначно стигао.

*

Лудо је што се нико од присутних није барем мало запитао да ли је особа пред њима баш та за коју се издаје.

Т. нису тражили никакав доказ да је то она. Није морала да покаже документ с именом и презименом, па макар и одштампану причу, као што понекад конкурсне предиспозиције наглашавају: победник мора да донесе „hard сору“ примерак егземпларног уратка, не би ли тако непобитно доказао ауторство.

Исто тако ни Ивана Дрнчулу нико није питао за личњак, или пасош, макар чланску карту Младих горана, кад су га уписивали у књигу гостију Еко куће, у Сремским Карловцима.

М. која га је препознала као оригинал Милоша је после буквално једне реченице

престала да се пита да ли је то стварно неко други испред ње. Ваљда јој је било невероватно да мишљу зађе у тако дубиозне стазе и богазе нечије идентитетске кризе и зезанције, па је одустала од даљих инсистирања. Иако на својим друштвеним мрежама поседује фотографије са мном, са неке друге колоније, на којој смо се били први пут упознали.

Т. није дудук, образована је, а била је изложена опасно високој количини руске књижевности и уопште нашег братског културног утицаја, и то од стране факултета, као и њеног тадашњег дечка. Није да није било за очекивати да ће се снаћи међу културним предузетницима, али чудно је да баш нико на било који њен одговор није реаговао са мало скепсе или жеље да је дубље сондира питањима.

Људи то раде и у много обичнијим ситуацијама: намерно провоцирају, жацкају, хоће да измаме реакцију. Овог пута ништа.

Испало је одлично што је и Марија кренула с нама, као и што имамо ових заједничких фотки. Креирање Ане Милош која ће заиста направити одређени утицај на књижевној сцени, у, штоно кажу, годинама које долазе, тако је било потпуније, а могли смо касније и са много више лежерности да се припремимо за нека шкакљива питања у вези с тим ко

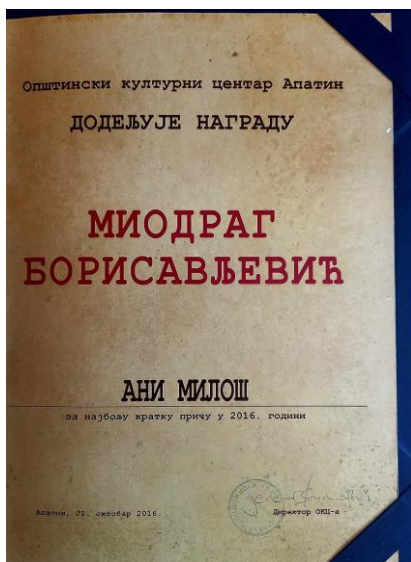
је примио награду у Апатину. Марија би једноставно могла да каже да је тад била стидљива или да измисли било који други подједнако невин разлог, а због којег је замолила другарицу да уместо ње прође кроз протокол.

Елем, пошто је у Апатину било забавно и све је прошло боље него што сам могао и да замислим, одлучио сам да наставим с Аном Милош.

Иако је прича „Див“ кратка, не објављујем је овде због ауторских права. Читајући белешке и дневнике, знам сигурно да је објављена на порталима: strane.ba и blacksheep.rs:

Или купите наведену књигу, подржите ауторку.

ПРВИ ЈАВНИ НАСТУП

Апатин је био 1. октобра, а 26. истог месеца пријавио сам Ану Милош на читање поезије у оквиру „Аргх!“ књижевних вечери које су у то време жариле и палиле хипстерским локалима у ноторној Цетињској улици.

Опет, не поседујем писани траг нити сећање зашто нисам питао Марију да буде Ана Милош.

Можда је то била несигурност због поменутог „love-hate“ односа који смо имали: ако се будемо на крају „захејтовали“, цела ствар ће да пукне, па сам бирао да то буду неке особе са стране, за које нисам никако везан.

Иронија је да сам управо преко Марије дошао до следеће Ане Милош, то јест њене инкарнације, која се, да иронија буде још већа, такође звала Т.

Зашто је нова Т. пристала на целу зезанцију исто тако никад нећу сазнати. Нисмо се познавали ни из виђења, нисмо се симпатисали на први поглед; ни сад не могу да схватим њене мотиве.

Два-три дана раније послао сам јој песме које ће читати, као и биографске белешке за Ану Милош, не би ли се што боље спремила. Песме није научила напамет, али их је

прочитала тако да није звучало као да их види први пут у животу.

Пошто смо одржали кратку пробу читања, запалили смо до мог аутомобила и кренули пут Београда.

Читањац поезије „Аргх!“ је био организован у кафићу Заокрет, а кад смо стигли тамо, локал је већ био пун припитих песника и песникиња, радника у култури, уредника, критичара и несретника који нису ни слутили да ће им „дринковање“ „крафт“ пиваца ускоро пресећи пуцкетави гласови појачани микрофоном и којекаква, али углавном никаква, поезија.

Са нама су, из Панчева, пошли још и Р. и Д., а у Заокрету нам се придружила и Марија. Одрастајући у породици материјалиста-атеиста који све посматрају кроз „реалну“ оптику, чак ни у својим најлуђим данима нисам себе успевао да убедим у постојање судбине, или било чега сличног што би долазило из магијских, религиозних или езотеричних сфера, али не могу да се отргнем мишљу да је ту „деловало“ нешто натприродно: Марија, којој тад ни крај памети није било да буде Ана Милош, сваки пут је била присутна кад је ту била Ана Милош.

Као да се моја закулисна папазјанија дуплирала. Чинили смо два одраза једне исте уобразиље.

МИЛОШ ← АНА → МАРИЈА

Књижевне вечери „Аргх!“-а су биле замишљене тако што се у два-три круга чита сопствена поезија, а на крају се читају песме аутора које учесници воле.

Т. се одмах извинила организаторима да она има још неке обавезе те вечери, па да неће моћи да остане на последњем кругу читања, што наравно није био никакав проблем.

Углавном су те вечеринке паракњижевне, и можда ту неко неког и слуша док стоји за микрофоном и чита или ређе рецитује своју поезију, али већина људи дође због блејања и цирке, тако да, иако се публика умири кад неко наступа, шапат је увек чујан у просторији, као и шеткање, шушкање одеће, отварање и затварање улазних врата, кресање упаљача, и монотono зујање хладњака фрижидера. И сви ти звуци су још упадљивији, баш зато што се људи наједном утишају.

Т. се сјајно снашла у задатој улози. Није имала трему, ћаскала је с двоје-троје људи који су јој пришли после првог читања, а чињеница да је раније споменута Ј. Т. седела тик уз саму бину, са још две Панчевке, а да су

све три познавале Т. одраније, није је нимало омела у перформансу.

Површност је фурка српске књижевности.

И ова тврдња ће се видети из примера у пример, постајаће све очигледнија што се Ана Милош више буде разбашкаривала по „сцени“, али ето првог примера: чак три особе су познавале Т., знале да она није Ана Милош, нити су је раније чуле да чита поезију, али ни на који начин нису реаговале. Нису јој пришле да је питају било шта, да је похвале или покуде, а ни касније јој се ни на какав начин нису обратиле.

Можда је то уобичајно понашање, али кад бих ја био на некој вечери поезије, а испред мене стао неко кога познајем, а ја тек тад сазнао да је он латентни поета, нешто бих рекао, прокоментарисао, пришао барем да се јавим.

Међутим, ништа.

Мислим да је било око десет учесника и учесница, тако да су се поприлично брзо сви они изређали на биници, прочитали шта су имали, па се вратили до столова за којима су блејали.

Како је Т. прочитала последњу песму, постојали смо још мало око високог стола који смо окупирали, па се покупили и отишли.

Свратили смо у оближњи кафић, али изван Цетињске, како не бисмо налетели на неког с књижевне вечери.

Сабирали смо и одузимали доживљаје. Мада није било много тога за вршење математичких радњи: поезија је била блага, Ана Милош није остварила богзна какав утисак, нити се с неким сконтала; мањкало је чак и увек заинтересованих пичкопаћеника за „свежу крв“.

„Аргх!“-овци увек доброно забележе догађај који организују, фоткају и снимају, тако да би требало да на њиховој Фејсбук страници и даље постоје „докази“, али ево и једног мог:

Не треба да се лажемо, поезија Ане Милош, ако је икад и ваљала или имала потенцијала

да ваља, у том тренутку није вредела ни пишљива боба.

Меморија ме опет издаје, тако да се не сећам тих песмичуљака које сам увалио Т. на читање, али знам да сам и тад мислио да су лоше. Имао сам целу конструкцију о збирци поезије коју сам хтео да напишем на основу лажних података из биографије Ане Милош, а та конструкција је појела сву креативност, из мене избацујући јалове стихове.

Шта ме је онда натерало да се пријавим на „Аргх!“ читање?

Тад сам већ почео да стварам јасне планове. Иако и даље нису водили прецизно дефинисаном циљу, обрис хтења је постојао – направити још чвршћу биографију и присутност на „сцени“ како би Ана Милош била што мања аномалија, кад закуца на врата неке издавачке куће, или неког јачег конкурса, који подразумева објављивање књиге.

Иако се Т. те вечери ни са ким није зготивила и направила конекције у „свету књижевности“, ипак је њено име стављено у какав-такав контекст.

Дакле, ту је већ награда у Апатину, објављена је у „Рукописима 39“, као и на два-три интернет сајта за књижевност, а ево, сад и чита поезију уживо.

Њено постојање било је неоспорно, али проћи ће још доста времена док не постане – како је то лепо приметио један уредник – „књижевна чињеница“.

КОСТА ЦАРИЋ

Хајде да се сад мало удаљимо од Ане Милош. Свашта је урадила и то за кратко време: материјализовала се, добила биографију, као и мршаву библиографију, и коју наградицу. Нека дремне, барем до краја поглавља.

Две хиљаде шестнаеста година је била потентна – како то воле да кажу лоши учитељи креативног писања – пуна догађаја, обрта, псеудонима, хетеронима, књижевних смицалица и подвалица.

Најбоље од свега је то што сам се сасвим вратио писању, што ће рећи, добрим делом, самом себи. И даље сам уништавао своје тело и свој дух разним опијатима, пре свега пивом, чисто да бих остао веран првој збирци прича, али барем у тим девастирајућим ескападама није било искључиво деструкције, већ и креације, подједнако разорне и незидрживе, опасне.

У бури идентитетског лудила и писања, одлучујем се да створим још једног себе – Косту Царића. Генеза овог имена је много лакша него прве две: узео сам име оца (оно К. из Милош К. Илић) и презиме мајке.

Псеудоним ми се свидео, па сам одлучио да га задржим, иако нисам имао појма како тачно да га искористим као хетероним.

Завршавао сам збирку „Уморни као пси“. Преправљао приче, слао их пријатељима на ревизију, писао нове, избацивао старе, комбиновао нове и старе, три пута мерио, па онда још једном, пре него што бих нешто исекао, желећи да моја наредна збирка прича буде „испеглана“ као кошуље Патрика Бејтмена у „Америчком психу“.

У тој силесији текстова и потенцијалних проза, сетио сам се да имам дипломску драму која је чак доживела и праизведбу.

Панчевачки „Ех Театар Фест“ је 2013. године продуцирао мој дипломски комад „Човек без масе“, а који је настајао уз помоћ сјајних редитељки А. М. и М. Л. Њих две су, захваљујући тад још млађаним, али талентованим, а сад већ афирмисаним глумцима, успеле да мој текст сјајно преточе на сцену.

„Човек без масе“ је прича о затвореницима, о њиховим међусобним односима, шуровањима и друговањима са чуварима, као и о сукобима са супарничком пенолошком екипом.

Одлучио сам да рециклирам ту драму и ископао конкурс за необјављени драмски текст. Организовала га је библиотека „Илија М. Петровић“ из Пожаревца, а награда је

носила име славног сценаристе и драмског
работника Слободана Стојановића.

Две хиљаде шеснаеста је била пуна чудеса,
тако се задесило да ми је одједном стигао мејл
из поменуте библиотеке:

„Поштовани господине Коста,

Обавештавам Вас да сте добитник Награде
Слободан Стојановић за драму *Човек без масе*.

У име Жирија, директорке Библиотеке, Б. С.
и моје лично име примите искрене честитке!
Додела награде је предвиђена за четвртак,
6. 10. 2016. у 19 ч. Послаћу Вам благовремено
Програм Манифестације где ћете имати
детаљније информације.

Срдачан поздрав!

Т. Ж.”

Сачекам ја лепо тај 6. октобар, као и мајку
да ми опегла кошуљу. Док је пеглала, гледала
је ни мање ни више него „Tootsie“; какав
синхронизитет.

Позовем Р. да иде са мном и прави ми
друштво, па седнемо у мој ауто и запалимо за
град који је изнедрио Слободана Милошевића
и подједнако злогласну Забелу.

Био сам нервозан, одједном је опет дошао
ред на Милоша да се представља, колико год

да је, барем за Пожаревљане, он био Коста Царић. Нисам знао ко ће тамо да ме дочека, да ли ће, овог пута, ипак, тражити личњак и како ће реаговати на подвалу.

Ушли смо у библиотеку. Одмах сам препознао Т. Ж. (Жбирнуо сам је на интернету), која ме је и обавестила о награди, а онда још двоје-троје људи: директорку библиотеке Б., и ивесног З. Д., чија је фирма једна од спознорки награде, а затим и жири који ми је награду доделио: Г. Б., М. П., и Р. П. Знао сам цео жири, али га нисам познавао.

Други синхронизитет: тад сам живео у родитељском стану који је био у улици истог имена као и последњи члан жирија.

Т. Ж. ме је одмах повукла за собом, низ некакве степенице, до „крипте“ библиотеке, њеног радног места. Помислио сам како у лошој литератури и нискобуџетним филмовима у оваквим ситуацијама долази до секса. Али дошло је само до потписивања уговора пошто је награда, уз признање, штампање награђене драме и све почасте, доносила и финих осамдесет тисућа динара.

Мој ионако дечји швракопис још више се искварио док сам покушавао да лажирам потпис непостојећег драмског писца Косте Царића, али ми је Т. Ж. веровала на реч кад сам издиктирао ЈМБГ и број личне карте, тако да сам опет избегао показивање докумената.

Увалила ми је и пет-шест књига пређашњих добитника и добитница награде, па смо се очас посла вратили у горње сфере старе зграде библиотеке, међу све бројнију публику.

Мене су одмах умували у собичак где се већ начела жестина и кока-кола, а Р. је морао да сачека заједно са осталим посетиоцима, у једној већој просторији, дупке пуној, иако сам казао да је он мој друг и да је дошао са мном.

Овог пута, било је лакше него са Иваном Дрнчулом. Нисам ништа лагао, испричао сам малтене целу биографију, сем тога да сам издао „Приче о пиву“ за Лагуну, пошто би ме то одмах разоткрило код М. П., такође Лагуњанина, као и код Г. Б., превејаног издавача и уредника друге једне гигантске издавачке куће, а који је, као добар полицајац, упућен у све радње српске издавачке васељене.

Пошто смо кратко проћаскали и боље се упознали, дошло је време за интервју за локалну телевизију.

Извесни новинар Н. ме је сачекао у ходнику, који је делио собичак где смо ћеретали и већу просторију у којој је требало да се одржи додела. Био је наоштрен да ме пита „права питања“: „Твоја драма се зове *Човек без масе*, па ми реци, ко је то човек без масе?“

Нешто сам лупетао; толико да ме је на крају избацио из репортаже која је за главног

актера у ствари имала мене. Остао сам, додуше, у покривалици:

Н. је све време је бркао Царић са Царевић. Не знам зашто сам га уопште исправио. Шарадирање би било још боље да је касније у програму писало: Коста Царевић.

Уводно слово директорке библиотеке Б., као и образложење жирија су потрајали, тако да сам из првог реда, лакоглав од узбуђења, једва пратио шта причају.

Представили су и прошлогодишњу победницу С. као и њену тазе одштапану драму.

Међутим, кад су изговорили име Косте Царића, нисам се либио: брзо сам устао, пришао Б. и З. Д., примио плакету, сачекао да фотографи шкљоцну довољно пута, па да Б. и З. Д. седну.

Требало је нешто рећи, одржати говор, али ја нисам ништа смислио. Одиграо сам на карту слатког збуњеног и признањем омађијаног дечка, који се заиста није надао свему томе, па није спремио ни рецитацију.

Захвалио сам се свима понаособ, рекао како је то велика част, примити награду која носи име тако великог писца, и захвалио се публици што је дошла да ме види. То је изгледа било довољно, па су одмах запљескали и спасли ме даљег знојења.

Мноштво из собе се споро разилазило, а запрепашћујуће велики број људи пришао је да ми честита и да се упозна са мном, што ме је, нећу лагати, гануло.

Међу последњим рукотресима, била је и лауреаткиња од лане – С. Рекла је како смо ми исто годиште и да је видела у биографији да сам студирао српски језик, а да је и она моја генерација, исти смер. Казала је да сам јој ненормално познат, али да није могла да ме повеже ни са ким од бивших колега, јер се не сећа некога ко се звао Коста Царић.

Слегнуо сам раменима и рекао да је то било давно, како нисам био редован (истина) на предавањима и да сам брзо одустао од студија. Сва срећа С. није хтела превише да другује, па смо се сви заједно померили у ону мању просторију с алкохолом и сокићима.

Овог пута, пустили су и Р. у „inner sanctum“, мада је он брзо отишао напоље.

Остао сам још мало, реда ради, да попричам с људима, таман да добијем велики савет од колеге из Лагуне. Парафразирам: „Знате, подсећате ме на мене кад сам био млађи.

Али немојте да будете толико нервозни. Ја сам два пута завршио у болници због овога. Због писања. А нема потребе за нервозом. Јер нећете бити познати за живота. И нећете зарадити велике паре од писања. Значи, нема о чему да се бринете. А и знате како. Рођени сте овде. Ви сте талентовани, добро пишете. Али зовете се тако како се зовете. Можда звучи препотентно, али ја знам да су моје књиге одличне. И ја да се не зовем М. П. већ некако другачије, сигурно бих био познат писац.“

Још једно поклапање, синхронизитет, назовите то како хоћете. У сваком случају, човек је барем делимично био у праву: могао сам до сутра да се зовем Ана Милош, али без Маријиног лика не бих успео да урадим све те ствари, а о којима ћу ускоро нашироко пискарати.

Отклимао сам главом, поздравио се са свима и рекао како бих морао да кренем, пошто пут до Панчева није кратак.

Р. сам затекао како пуши, преко пута библиотеке, у улици крај парка, на коју је, у облику великог зидног постера, мотрио предимензионирани лик Ивице Дачића.

*

И пожаревачка епизода се завршила тек годину дана касније, 2017. године, кад сам

био позван да присуствујем додели награде „Слободан Стојановић“.

Требало је да, као прошлогодишњи лауреат, предам награду овогодишњем шампиону, као и да преузмем примерке штампане драме „Човек без масе“.

Кренули смо Р., Марија и ја, а овог пута смо отишли у пожаревачки културни центар, добро очувану соцреалистичку зграду, пуну најразличитијих гостију, званица, жирија, позоришних и телевизијских радника, и библиотекара.

Ђутуре са доделом награде, прослављали су и четрдесет година од снимања култне серије „Више од игре“, а коју је писао Слободан Стојановић, тако да је међу присутнима било и фаца из света филма.

Унајмили су и млађане келнере и келнерице, који су зујали све време по аули културног центра и нудили разна пића с дрхтавих ајнцера.

Т. Ж. ме је упознала са Р. Р., победником за 2017. годину, као и са новим члановима жирија: С. К., Д. Б., В. С.

С. К. ми је био професор на факултету. Није да смо имали дубок однос за време студија, али сећао ме се. Оно чега се није сећао је моје име – Коста Царић. Био је збланут кад му је изговорено, ваљда збуњен борбом између призивања мог правога имена и презимена,

а који су већ почели да нестају из сећања, и овог новог, које му је речено.

Гледао је у мене као у духа, кад су ме прозвали да се попнем на бину, преузмем плакету и уручим је Р. Р.

Касније, током неформалног дружења, избегавао је мој поглед, а кад смо се неминовно мимоходили код ве-цеа, збуњено се осмехнуо и оборио главу.

Р., Марија и ја се нисмо много задржали. Покупили смо шездесет примерака драме који су ми припадали, поделио сам десетак заинтересованим гостима, па запалили назад за Панчево.

Разлика између Косте Царића, Ивана Дрчнуре и Ане Милош је, већ тад, била очигледна и енормна.

Коста Царић је више био нека врста „егзекуције“, извођача радова, долазио је кад је све већ било завршено. Поготово што, сем имена и једне ставке из биографије, није ништа друго променио у односу на мене. Мој его је остао нетакнут, као и моја сећања: све је било на месту и нисам се много разликовао од осталих писаца који су користили псеудоним, али им он ништа битно није мењао.

Иван Дрнчула је био ослобађајућ попут дроге. Имао сам измењено стање свести, био сам много мирнији, скоро па асексуалан. Све што ми је донело то име, као и контекст

у који сам га сместио – боравак у Сремским Карловцима – било је прочишћујуће. Иван Дрнчула чак није хтео ни много да пише, а кад је писао, радио је то због задатака на радионицама; али фалило му је амбиције коју ја поседујем.

Ана Милош ми је донела коначно одвајање од ауторства, од еготриповања за време разних манифестација, као и од врло опасне бољке која мучи деведесет девет посто домаће књижевне сцене: мишљења. Марија је нешто мислила, ја сам имао неке ставове, али Ана Милош није ништа сматрала. Врло ретко је давала директне коментаре, а никад се није уплитала у дневнополитичке теме и говоранције. Причала је искључиво о свом делу, и то кроз уста друге особе. Ако су јој и тражили некакво мишљење, давала је опште, празне одговоре, врло дипломатске. А ја сам био воајер и у тој улози уживао као никад пре.

Међутим, ево нас сад: ако раније и нисам надувавао его, сад сам прикључен на турбо-пумпу.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„МИРОСЛАВ Г. ПЕТРОВИЋ“ ПОЖРЕВАЦ

додељује
Награду „Слободан Стојановић“

Кости Царицу

на Конкурсу за најбољу
необјављену драму 2016. године

2019 – 2020.

АНА МИЛОШ 2: РЕЗУРЕКШН

Две године су прошле, а да се нисам латио ниједног псеудонима/хетеронима, нити одлучио да употребим било какву „пројекцију“/аватар да представим себе и своје стваралаштво.

Углавном су за то заслужни врло оскудни и малтене никакви, али ипак некакви услови у којима се моја проза коначно нашла, после десетогодишње паузе.

О разлозима неписања или слабог писања већ сам разглабао. Није да сам после 2013. године сасвим мировао или само рециклирао раније радове, као што је био случај с драмом „Човек без масе“.

Написао сам поприличан број радио-драма за радио Београд, пискарао сам разна сценарија за углавном неостварене филмове, а све време сам се бавио и кратким причама, које сам успео и да објединим у смислену целину, такозвану збирку, којој сам наденуо име „Уморни као пси“.

„Пси“ су изашли у фото-финишу 2017. године, а појавили су се у продаји месечак дана касније, таман за председничке изборе.

Катастрофална промоција у београдском кафићу „Медуза“ (снег + избори + издавачки немар) пресликала се и на пријем ове

збирчице – након годину дана, продато је свега педесет (50) примерака.

Ипак, захваљујући „Џумарама“, успео сам да добијем награду „Едо Будиша“, па да следеће године боравим у Истри месец дана, упознам неке занимљиве људе итд.

Цео тај период пратила је и моја коначна еманципација од родитељског гнезда: нашао сам један од оних „bullshit jobs“-а, уз помоћ којег сам се преселио у свој станчић. Посао сам радио од куће, није одузимао много времена, а доносио је сасвим пристојну зараду, тако да сам доста времена трошио и на „самачки живот“, читање, и писање романа „Деца Недођина“.

Био сам убеђен да ћу са „Децом Недођина“ да убодем премију. Пословнично секси тема распада Југославије, па још испричана „устима“ детета, где ћете боље.

Са издавачима „Паса“ сам се поцапао, као што доликује дигиталној ери, преко мејл преписке, тако да није долазило у обзир да њима нудим роман. А и био је то роман, иако не опширан, ипак, радило се о том „генералу“ жанра за којим трагају издавачи. Ваљало га је угурати у неку већу издавачку кућу.

Обратио сам се пријатељу В. Ж. за помоћ у вези с „пеглањем“ прве руке, као и издавањем. Његов искрени ентузијазам после читања „Деце“ је и мене осоколио, кад оно међутим.

Један за другим, за трећим, за четвртим, за петим; издавачи су одбијали рукопис, а добар део њих није ни одговарао на мејл.

Од оних који јесу одговорили, добијао сам дубиозне поруке: од тога да се први мачићи у воду бацају, преко тога да је то роман за децу, али да ипак није за децу, па да не могу да га издају, до тога да је много „мрачан“ и да је ипак „свако од нас у животу имао неко маче.“ (sic!); а један несмотрени помоћни уредник је чак рекао да је његова издавачка кућа заинтересована за издавање, урадио је и „уреднички посао“, а ја према његовим сугестијама унео оскудан број исправки, али су онда престали да одговарају на мејлове и телефонске позиве.

И тако сам упадао у све већи бедак.

Али, имао сам десетак прича „на лагеру“, као и збирку поезије која тад није била целовита, али је све брже и јасније ишла према том циљу.

Одлучио сам да се опет вратим Ани Милош, кад јој је већ толико добро ишло, па да као жена опробам своју срећу на конкурсима и код издавача, илити на „српској књижевној сцени“.

Као и раније, нисам правио јасне планове и организовао не знам ни ја како промишљене акције.

Збирку прича сам пицнуо, назвао је „Крај распуста“ и као Ана Милош послао је на конкурс за награду „Ђура Ђуканов“. „Ђуканов“ се додељује за необјављену збирку прича, аутора млађих од тридесет пет година. Није ми се свиђало што њу додељује библиотека

„Јован Поповић“ из Кикинде, а са којом један од бивших ми уредника уско сарађује, поготово на пројекту званом „Ђура Ђуканов“. Деловало ми је да, ако он прочита једну од прича, можда посумња и препозна неку клицу која превише личи на мене и тако све пропадне. Али, сва срећа, површност заиста јесте наша фурка.

Него, зашто баш тај конкурс?

Мислио сам да је то добра бургија за васпостављање Ане Милош на књижевној карти Србије. Ако освоји награду, имала би одштампану књигу, а њу би могла да користи као визиткарту у обраћању издавачима, као и другим ствараоцима на овим просторима.

На збирци поезије сам све више радио. Терао сам себе да напишем барем песму недељно, па макар она била и велики крш, морао сам да је искуцам.

Град ме је увек фасцинирао, и даље ме обузима. Било то Панчево, или Београд, или рецимо Варшава; организам од челика и бетона је моја опсесија.

Поклопило се да је десетак песама које сам већ имао одраније одговарало концепту града. Стога сам одлучио да и остале песме иду у том смеру, па да кад скупим око педесет комада, од њих начиним смислену целину и дам јој одговарајући наслов – „говори град“.

Међутим, како сам тад већ имао преко тридесет годинаца, нисам могао да учествујем ни на једном конкурс за објављивање прве збирке поезије. Односно, јесам на једном, али ту сам се пријавио као Владан Олгин, и нисам прошао, наравно.

Иначе, Владан Олгин је још један покушај хетеронимисања, а име ми је дошло од превода имена Реиналда Арена, којега обожавам, и имена села из којег је потекао – Олгина. Реиналдо значи владалац – Владан. А Олгин се савршено поклопило и са именом моје бабе Олге.

Али, кажем, нажалост, он није заживео, а песме сам онда оставио да чекају неко срећније време.

Постоји, додуше, један доказ о његовом животу, цртица која је на овом линку:

Уследио је мучан период чекања. По природи сам нестрпљив, а неизвесност у мој живот уноси ентропију због које постајем анксиозан, често и депресиван.

Чекања су посебно зезнута кад немаш појма шта те чека на крају тог чекања, пошто у Србији, у издаваштву, као и по конкурсима, не важе никаква правила. Меритократија је мртво слово у речнику страних појмова и израза Вујаклије и Шипке, а „рука руку мије“ је „modus operandi“ великог броја односа у Србији, па што би заобишао и „књижевни свет“, ту барицу са малим милионом крокодила.

Зашто нисам збирку прича и збирку песама понудио као Милош К. Илић неким другим издавачима?

Нисам имао више ни трунке поверења у своје име и презиме, као и помоћ двојетроје пријатеља из „света књижевности“ који су се својски трудили да мом романескном првенцу нађу адекватан смештај.

У издаваштву је нешто дубоко било управљено против Милоша К. Илића. Сигурно није помогло што сам се посвађао са последњим издавачима. Али не мислим овде да трипујем о параноји, пошто не сматрам да неко заиста смислено ради против мене. Једноставно, свачега је ту било. И моја појава, и моји ставови, и то што „Лагуна“ није хтела

да ми изда књигу, а већ ме је објавила, као и то што издавачи/уредници, нису могли да пређу преко првог слоја „Деце Недођина“ – а то је да је то „дечја књига“ само зато што је о банди клинаца.

Нажалост, већ сам је био послао на довољно адреса, па је било будаласто да је наново шаљем као Ана Милош. Поред тога, дешавала се у Недођину, а ту су биле смештене и приче из „Уморни као пси“. Ништа ми се од тога није мењало.

Одлучио сам стога да роман, колико год ме фрустрирала ситуација у којој смо се он и ја нашли, ипак изгурам као Милош К. Илић.

Ани Милош сам ионако спремао много посла гледе других књига.

Имао сам збирку прича „Крај распуста“ која је чекала вредновање за награду „Ђура Ђуканов“. А у „фолдеру“ који је горео на монитору, насловљеном „говори град“, чварила се збирка поезије која је требало да искористи замајац колекције приповедака, ако га буде.

„ЂУРА ЂУКАНОВ“

Најзад, Марија је пристала да буде Ана Милош.

Цела ствар се захуктала 2019. године. Сећам се, стајао сам са К. у апотеци, чекајући на кутију кафетина. Досађујући се док је апотекарка тражила лекић, проверио сам мејлове на мобилном телефону и имао шта да видим: честитају Ани Милош на освојеној награди „Ђура Ђуакнов.“

Вест је била толико изненадна и неочекивана, па нисам никако реаговао. Само сам показао К. екран телефона, а она је набрзак прелетела погледом по поруци и обрадовала се. Радница иза пулта нас је чудњикаво гледала; није јој било јасно о чему се ради, летеле су речи: „награда“, „Ана Милош“, „Киkinда“, „Крај распуста“. Све исцепкано и нама самима једва схватљиво, камоли неке са стране.

Отишли смо до мене, па се на миру израдовали, а ја сам одмах започео лобирање код Марије да она буде следећа Ана Милош.

Мислим да смо још пре освојене награде причали о томе, како би било добро да – ако ми се посрећи и успем да створим нешто „опипљивије“ од тог имена – Марија дефинитивно преузме лик Ане Милош.

Зашто не К.?

Тад смо се кратко знали, ствари су могле да оду дођавола сваког часа. Такође, К. је ћутљива, слатко стидљива, без превише познавања „књижевне сцене“. А није је ни занимало.

Марија је, с друге стране, била савршена за тако нешто.

Распричана, слаткоречива, способна да се снађе и у најзамршенијим ситуацијама, пошто је међуљудске односе калילה на организовању хиљаду и једног догађаја, фестивала, радионица, семинара, а и сама је учествовала на гомили сличних „хепенинг“-а. Студирала је књижевност, а завршила продукцију на ФДУ, знала је гомилу људи, а још већи број људи знао је за њу из виђења или чувења, пошто се годинама мувала по београдским клубовима и разним екипама. Необичне лепоте, слатка, умерено хипстерски стилизована, била је перфектна пројекција Ане Милош.

Одустали смо од било каквих компликованих биографија и глуме. Схватили смо да је што сведенија конструкција боља за цео подухват; на тај начин остављено је мање места „реповима“ за које би неко могао да се ухвати и прокљуви о чему је реч.

План је био следећи: ко год схвати да је она Марија, а не Ана, рећи ће му да је Ана

Милош једноставно псеудоним под којим она жели да издаје, не желећи да меша приватно (Марију) и књижевно (Ану).

На тај начин смо покрили малтене све љубопитљивце и параноике, а моје друштво, као и њено, углавном је знало о чему се ради, па нису много ни питацкали. Наравно, увек је постојала шанса да ће неко да изда.

Искрено, о томе нисмо превише бринули. Десиле су се можда две ситуације кад смо озбиљније размишљали „шта ако“, али углавном смо сами делали, сигурни у нашу „жваку“ да је то Маријин псеудоним/хетероним. Сад не могу ни да се сетим тих ситуација као нечег битног, стресног и спомена вредног, толико су биле бенигне.

Њена стварна биографија давала јој је довољно залеђине, па није било невероватно да пише и да је издала нешто, свакако скромно, кратко, збирчицу прича, на неком тамо конкурс, у алувијалну раван заваљеној Кикинди.

Елем, шта нам је било чинити у вези с наградом „Ђура Ђуканов“?

Мало тога. Вест је објављена, али није то, будимо реални, превелики конкурс, иако су у жирију седели неки велики људи, барем судећи по њиховим позицијама у друштву и биобиблиографијама.

Од Ане Милош се испрва није очекивало превише. Размењивали су се мејлови, а, иако смо дали Маријин број телефона, нико није хтео да га искористи – све се сводило на куцкање.

Тако сам комуницирао с двоје-троје људи из библиотеке „Јован Поповић“, из Кикинде, уговарајући следеће кораке: пре свега лектуру, а онда и присуство на додели награде.

Извесни С. из кикиндске библиотеке је прекинуо дигитални низ. Инсистирао је да се чује с Аном телефоном, како би причали о лектури. И даље не знам зашто само није накуцао коментаре у ворд документу и послао тако лекторисан текст на преглед и исправку.

Марију је то смарало, али је већ пристала на трандебал, те је одлучила да га ћипа до краја. Чула се са С. који јој је, после подразумеваног хваљења збирке, говорио шта мисли да треба да се измени. Био је коректан, заиста се задржао само на лекторским примедбама, односно исправкама. Можда је имао пет-шест „уредничких“ интервенција, али ни на њима није инсистирао, само их је рекао, па нека Ана одлучи.

Марија је све то уредно снимила, па ми послала аудио фајл разговора, како бих чуо све што је требало да се уради. Иако

је тражила од С. да јој проследи фајл са коментарима, он је инсистирао да га стварно нема: одштампао је збирку и хемијском урадио лектуру.

Преслушао сам неких сат времена разговора, уносећи одмах примедбе у документ, па пустио да цела ствар одлежи два-три дана, чисто да не испадне да је Ана Милош жељара, која истог момента исправља и враћа документ.

Ана Милош можда није била толика бедница, али ја свакако јесам био: гладан да ми се збирка објави, као и да видим шта ће даље да се деси.

Све је ишло доста брзо. С. ми је проследио мршаве коментаре жирија на које сам се све оглушио, па сам му послао мејл са коначном верзијом збирке „Крај распуста“ и то је било то.

*

Једва сам дочекао 17. јануар 2020. године, кад је требало да се Ана Милош појави у библиотеци „Јован Поповић“, у Кикинди, и прими награду.

На путошћу смо кренули Марија, М. и ја, М-овим колима.

Дан је био вероватно најгори за вожњу те године: око четворке, кад смо кренули, мрак је већ био пао, а магла која је обавијала Београд целог дана није се дигла, штавише,

постала је још гушћа и злослутнија што смо дубље улазили у Војводину.

М. је био весео, распричан, иако је пазио да не завршимо у сутрашњој црној хроници: путеви по Панонској низији никад нису сигурни. Гомила људи оставља пољопривредне машине наспред друма, а иста та машинерија излази са њива директно на пут, посипајући за собом архипелаге блата, који су били залеђени и невидљиви.

Марија је исто била добро расположена, ваљда због хипа од свега што ће се десити. Била је присутна у Апатину, знала је отприлике како ће протокол да изгледа, шта ће новинари да је питају, и како би требало да се понаша, па је лагано улазила у фазон.

Стали смо у неком недођину, на бензинској пумпи, како би М. преправио поруџбину из Икее. Нисам могао да верујем шта ради, али М. се није обзирао на моје гунђање и пожуривање, већ је мирно седео у бифеу пумпе, лаптопа расклопљеног на крилу, и сређивао поруџбину намештаја.

Марија је искористила време да купи фићок жестине и енергетско пиће, а ја сам тад већ био дугогодишњи апстинент, возећи се искључиво на таласу адреналина који ме је цео дан држао напетог и помало бесног.

Најзад, М. је успео да наручи полицу, или кревет, или који већ ђаво од Швеђана, па

смо се опет потрпали у ауто и запалили у Кикинду, без стајања.

Искористили смо остатак пута да се преслишамо. Марија ми је као неком наставнику препричавала приче из збирке, које је офрље прочитала, а неке и није, па их је „дијагонално“ читала у колима. Онда смо разговарали о томе шта би могли да је питају, о чему ће сигурно да причају, а шта би она имала да понуди као одговор.

Кад смо се приближили граду, најзад је магла попустила стисак, а у самој Кикинди је било сасвим видљиво.

М. је паркирао недалеко од библиотеке, и ту смо се растали. Ана Милош је била на прагу светле списатељске будућности и ја нисам смео да јој сметам.

А како бих јој сметао?

Нисам знао тачно ко ће од жирија да буде присутан, а судећи по времену, можда и нико. Међутим, једно име је било јасно назначено међу последњим размењеним мејловима са С., и то име је означавало једног од мојих бивших уредника.

Нисам се плашио алудирања из наше последње мејловске преписке како ће да ме надевета, већ да ће, чим ме види уз Марију, отписати Ану Милош и можда јој закључати нека врата која би требало оставити одшкринутим.

Стога смо се поздравили и отишли свако на своју страну. Марија и М. према библиотеци, а ја да шетам завејаном Кикиндом, утуцајући време, док ме не позову да се нађемо код М-овог аутомобила.

Ноћ је била без ветра, ко бог за шетањац, што сам и искористио, јер нисам могао негде да седнем: сав сам треперео.

Пошто сам био замотан у капу и шал, све и да налетим на С. С. или неког другог од оскудног броја људи које познајем у Кикинди, није било чега да се плашим јер не би ме препознали. Мирно сам шпартао тамо-вамо, на крају, наравно, бивајући привучен осветљеним излогом пуним књига.

Ушао сам у књижару да безецујем наслове, и да се загрејем, не знајући још са сигурношћу шта ћу да радим док ме њих двоје не позову. Продавали су сабране Гомбровичеве дневнике за 500 динара, па сам их узео, без размишљања. Не само што сам их желео, и што су били багатела, већ сам их користио и као талисман. Волим да увек имам књигу при себи. Осећам се сигурније.

Штоно кажу, ђаво ми није дао мира, па се нисам и даље скрасио у једном од кикиндских локала, већ сам отишао до библиотеке. Закукуљен као нинџа, кажем, нисам могао да будем препознат, па сам се мувао испред предњег дела зграде, покушавајући да назрем

некога кроз прозоре, али церемонија се није дешавала са те стране „Јована Поповића“.

Међутим, убрзо сам одлучио како сам доста чикао судбину, као и да сам се довољно смрзао, па сам потражио кафић у близини М-овог аутомобила.

Замало да уђем у један од локала, али онда ми је пало на памет да су рекли како ће после доделе награде да оду негде на пиће. Кафана у коју сам хтео да упаднем деловала је као да би могли ту да заврше „културни радници“ и „лауреати“, па сам опалио налево круг и пикирао кафић „Champion“, све са знаком познате робне марке изнад натписа.

Унутра једва да је било људи, а ја сам се сместио у један од ћошкова, близу телевизора са којег је пачила утишана утакмица.

Наручио сам топлу чоколаду, ставио Гомбровича испред себе, а телефон поред књиге. Пробао сам да прочитам пар извода из „Дневника“, али није ишло. Концентрација је била уништена ишчекивањем.

Ускоро ми је М. послао прве фотографије и кратке снимке са доделе награде, која је почела отприлике како су њих двоје ушли у библиотеку.

Марија се прво упознала са С. као и с осталима из библиотеке. Ту је био и један члан жирија У. Ш., као и споменути уредник

С. С. Остали жреци нису се појавили; разлози непознати присећатељу.

Затим је дошао ред на локалне медије, што писане, што аудио-визуелне, на чија је питања Марија давала помало увежбане, помало импровизоване одговоре. Ипак су та питања и говоранције увек општа места: од кад пишеш; о чему пишеш; да ли ти је ово прва награда; како се осећаш у вези с тим; који су ти даљи планови; да ли пишеш нешто ново?

Свашта смо причали пре поласка, као и у колима, и увежбавали, али нисмо ни у једном тренутку хтели да створимо било какву дефинитивну слику ни Ане Милош, ни њених писанија. Било је слађе гледати људе како сами креирају контекст, а онда изнутра наставити да се делује сасвим произвољно, евентуално кокетирајући с туђим очекивањима, не испуњавајући их никад у потпуности, пуштајући контекст да ствара предрасуде.

Ово о чему причам је постало очигледније много касније, кад је Ана Милош успела да изда књиге код „правих“ издавача. За сад, контекст је био јасан: слатка, мала, помало збуњена, први пут пред овако великом части.

Фотке су престале да стижу, а М. ми је послао један подужи видео. Окретао сам се као конспиратор, како ме у кафићу „Champion“ нико не би видео шта гледам на екрану мобилног телефона, али један зацвркнутани пар, два ортака што пиљише у меч и келнерица надна над телефон нису могли бити незаинтересованији за мене и моје послове.

На екрану сам имао да видим очекивану, у ствари, познату слику. На стандардном месту, испод слике Јована Поповића, испред великог камина, седели су Ана Милош (средина), С. С. (са њене леве стране) и У. Ш. (са десне) док је многобројна публика дупке попунила тричетири реда столица испред њих.

Седео сам пре десетак година на истом месту, и причао о својој првој књизи, зато је „већ виђено“ осећај био јак.

Ускоро ме је позвао М. да ме обавести како иду на вечеру у оближњу кафану. Бацио сам брз поглед по „Цхампиону“ и смирио се кад сам схватио да је плазма шејк најјестивија ствар у локалу, па саслушао М. до краја: неће остати на вечери, попиће пиће, па ће да ме позову. Али, У. Ш. ће да иде са нама до З., како не би морао да чека аутобус.

У. Ш. је био и јесте један од бољих наших писаца, а сва срећа па се нисмо никад раније срили нити упознали. Рекао сам М. да ћемо

да лажемо како сам им ја ортак који је био код девојке у Кикинди и то је то.

Тако је и било: после сат времена ђецања у кафићу, одгледане текме, још једне топле чоколаде и плаћеног цеха, испао сам на смрзотрес кикиндских ђада и брзим кораком, помало крутим од страха да се не оклизнем, стигао до аутомобила, поред којег су већ били Марија, М. и У. Ш., договарајући се ко ће где да седне.

Поздравили смо се као да се нисмо пре тога видели, смешкајући се попут основношколаца који су направили неку глупост, али У. Ш. ништа од тога није примећивао. На лаж о девојци, прокоментарисао је како смо могли обоје да дођемо на доделу награде и подржимо Ану, и то је било то.

Марија и ја смо сели на задње седиште, а она ми је одмах увалила примерак књиге да га погледам. М. и У. Ш. су седели напред и ударили у приче о пијанствима. У. Ш. је био ветеран циркања од Кикинде до З., а и шире и дуже, тако да је за сваку трећу кривину и сваки други заселак имао по једну скаску о блиским сусретима смртне врсте, у којима је кумовало тровање алкохолом.

Превртао сам књижуљак по рукама, гледао га са свих страна, колико год је то дозвољавала расвета кикиндских улица, а кад смо изашли из града, Марија је упалила батеријску лампу

на мобилном телефону и осветлила ми беле странице књиге.

Прелистао сам је надушак, бацио око на лажну биографију на самом крају; као да сам мислио да ће ме тамо сачекати нека друга подвала, другачије животне чињенице праве особе.

Али прочитао сам оно што сам послао: биографију Ане Милош.

На прескок сам прочитао и реч жирија, па се изгрлио с Маријом још једном, чак јој и опет честитао, ваљда како бих бетонирао подвалу у ушима У. Ш.

Слушали смо У. Ш., мало причали са њим, јер је он „држао банку“, а кад је испао из аута негде у З., срдечно се поздравио с нама, а посебно са Аном Милош, која је изашла за њим: што да би се још мало испричали, што да би села на предње седиште.

А, да, ко не зна: награда „Ђура Ђуканов“, поред плакетице, подразумева и штампање победничког рукописа у 350 примерака, од којих вам дају једно 200, да са њима радите шта знате и умете.

Пакети књига су се мирно гуркали у малом гепеку М-овог кабриолета, све до Београда, кад смо се сви разишли својим кућама.

Какав закључак извући из свега овога, а не запасти у фамозни дефетизам, који је за моје генерације и даље морална „*persona non grata*“, барем кад се ради о мајчином млеку које смо пили, и лектири коју смо читали?

Нешто ипак јесу сви нађушили и коментара на ту страну је било, иако доброћудних: два-три пута је бачена реплика на трагу тога да је рукопис „Крај распуста“ чудновато зрео, кохерентан, па да не личи на уобичајне „прве покушаје“ који стижу на овај конкурс, или на ноге издавачких кућа.

Неко је негде споменуо и такозвано „женско писмо“ и „женске теме“ и „женске проблеме“. Наводници су обавезни у овим случајевима, али о томе касније.

С. С. је уређивао моју збирку прича „Уморни као пси“, свега две године раније. На „Крај распуста“ гледам као на логични наставак „Паса“. И тематски, и идејно, и, ако баш мора на ту страну, стилски.

Како је могуће да није приметио ниједну сличност са пређашњим рукописом? На додели награде је тврдио да је прочитао збирку, иако није био члан жирија, „спремајући се“ за говоранцију са лауреаткињом.

Колико год да бих волео да се барем мало очешем о маестралног Фернанда

Песоу и његове хетерониме, ипак у збирци „Крај распуста“ није радио хетероним, већ псеудоним.

Контекст је промењен. Испред њега је сад била слатка и неискусна Ана Милош. И то је било довољно да цела ствар прође глатко.

Овај проблем ми је постао јасан још у збирци „Уморни као пси“. У њој се налази само једна прича испричана из првог лица и то баш „из уста“ жене. То није био никакав штос, или самонаметнути испит списатељске зрелости, као ни експеримент: чињеница да је једина прича из првог лица испричана кроз визуру јунакиње постала ми је јасна тек кад сам на њу добио две различите врсте коментара.

Први су тврдили да сам „убо“ како „жена размишља“.

Други супротно: да се види да је причу „писао мушкарац“.

Морам признати да ми је излишнији други коментар с обзиром да на корицама књиге пишу моје име и презиме, а ти коментари су били упућени директно мени, па се ваљда подразумевало да је причу писао мушкарац.

Ове мушко-женске зезанције ће постати све израженије и потенцираније, што Ана Милош буде више жарила и палила „српском“ и „регионалном“ „књижевном сценом“. А ево и како.

ШТА САД СА СВИМ ТИМ СИЛНИМ КЊИГАМА?

Инстаграм, шта друго.

Та друштвена мрежа је била најбоља, барем за мој наум: да јурим за свим живим могућим ауторима и ауторкама, уредницима, издавачима, критичарима, преводиоцима, „букстаграмеркама“ и „букстаграмерима“, поштоваоцима писане речи и иним паракњижевним сличњацима, радницима у култури, организаторима ових и оних књижевних догађаја као што су фестивали и књижевне вечери, водитељима и водитељкама разних културњачких емисија којекаквих медија.

Профил је и даље ту, сви сте позвани:

@ana__milos

Качио сам искључиво фотке које су имале везе с „Крајем распуста“. Наговорио сам ортака из Русије да фотка књигу по Санкт Петербургу, па сам то постављао. Као и другарицу из Лисабона. Други другар је сликао свог цаканог пса како „чита“ збирку, па је и то ишло у „content“. А качио сам и цитате из књига које је Ана Милош тад читала, или писаца које је веома ценила, подвлачио делове теоријских текстова и то истицао као непобитни доказ Анине ерудиције.

Књиге сам и ту покушао да ваљам, а окачио сам их и на Купиндо. Пандемија која је харала тих дана помогла је Ани Милош да дуго времена остане скривена у дигиталној сфери, избегавајући било каква појављивања на окупљањима књижевних ентузијаста.

Ипак, продаја је ишла никако. Продао сам два (2) примерка за мање од годину дана. Што је било много јадније чак и од очајног броја продатих примерака претходне збирке.

Кад су се откључали невидљиви окови превентивних епидемиолошких мера, који су нас све држали затвореним у домовима, кренуо сам с Маријом и цегером пуним књига по београдским „мањим“ књижарама.

Идеја је била да их Марија замађија, па да „Крај распуста“ може да се купи и у тим продавницама књига, а што бих вредно рекламирао на друштвеним мрежама.

Међутим, ниједна од књижница није била заинтересована, пошто је законски сва зарада морала да иде на рачун издавача, а то је у овом случају била кикиндска библиотека „Јован Поповић“, а није ми се договарало с њима.

Власница једне књижаре је ипак, рекла истину: „Знате како, да сте ви Божо Копривица и да дођете са књигом, наравно да бих је продавала, овако не могу да ризикујем.“

Што би рекао Оскар Вајлд: „Важно је звати се Божо“.

Идеја са књижарама је дакле пропала у старту, а COVID је мењао правила игре из дана у дан, тако да смо баталили целу причу.

Циљ није ни био да се прода тираж, већ да се „Крај распуста“ и његова ауторка наметну, а то су и успевали.

Не само да је Ана Милош пратила и контактирала све више људи, већ су и њу почели да додају за пријатељицу, спомињу, понеки и цитирају.

Слао сам приче из збирке, као и причицу „Див“ на разне адресе, а почео сам да прослеђујем и песме. Све сам то онда вредно похрањивао на Инстаграм профилу, стварајући тако слику „присутне“ ауторке.

Већину књига сам, у ствари, поделио најширој могућој палети афирмисаних колега и колегиница, добијајући каткад и панегирик у виду „објаве“ или „приче“ на Инстаграму: подељену слику „Краја распуста“ уз краћи или дужи коментар, обично крајње позитиван, или у најгорем случају суздржан.

Користио сам познавање „сцене“ од раније како бих се наметао људима којима је имало смисла гузити се. Деведесет посто њих је било расположено за комуникацију и помоћ у виду читања „Краја распуста“, добронамерних коментара и сугестија.

Потекле су ми бале кад је власник и уредник једне мање издавачке куће написао Ани Милош да „...ако напишеш роман, одмах ћу да ти га издам.“, зато што су „Деца Недођина“ хватала бинарну прашину и на његовој електронској адреси.

Тако сам пикирао и Црну Кућу 13 у Новом Саду, односно Ђ. М. којег сам ономад упознао као Иван. Послао сам му збирку, а он ју је прочитао и предложио да одржимо књижевно вече у ЦК 13.

Одмах сам питао Марију да ли је за, а пошто је пристала, убрзо смо се опет нашли на војвођанским страдама. Овог пута, 19. 10. 2020. године, у колима смо били К., Марија и ја.

Било је то прво право самостално представљање укориченог уратка Ане Милош, па сам био нервозан: све је могло да пође по злу.

Ђ. се није претерано изненадио кад ме је видео у друштву с Аном Милош, пошто сам му у преписци, као Ана Милош, рекао да знам како да дођем до Црне Куће, јер ће са мном бити Милош Илић. Тако да је „изненађење“ помало ублажено, што је, верујем, утицало и на то да Ђ. не размишља превише о томе.

Књижевној вечери је присуствовало још двоје-троје људи који су ме знали из дрнчулијанских дана. Нису ни они ништа

rekli. Додуше, не знам да ли је ико ишта посумњао.

Разговор између Ане Милош и Ђ. је прошао без проблема Ђ. је постављао мање-више класична питања: од кад пишеш; како си саставила ову збирку; шта даље планираш; који су ти узор; да ли ти значе добијене награде? Све као и раније.

За оне који желе да знају више, ево и линка ка фоткама са перформанса:

К. је снимила цело књижевно вече, али се, нажалост, снимак негде загубио. Ипак, било је довољно „садржаја“ за друштвене мреже.

Полазнице књижевне радионице коју је Ђ. организовао и водио у ЦК 13, инспирисала је Ана Милош, као и њена збирка коју им је Ђ. дао на читањац, тако да су је искористили у оквиру неке вежбе „креативног писања“, што ми је Ђ. накнадно дојавио.

Опет, незаинтересованост, немар, површност, откуд знам. Пред собом су Ђ. и остали који су ме знали и као Ивана Дрнчулу и као Милоша К. Илића, имали

неку „напрасну“ књижевницу која се зове Ана Милош, а која је дошла са мном на гостовање. Сви су они читали и „Уморни као пси“, а и „Крај распуста“. И нико ништа није рекао, барем у шали.

Човек мора да се запита, о чему се ту у ствари ради?

2021-2023.

„ГОВОРИ ГРАД“

Гуркање, истицање, бесомучно „лајковање“ којекаквих профила разноразних људи симболичког и другог капитала, уродили су плодом и брзо сам успео да нађем издавача за збирку поезије „говори град“.

Штавише, истог дана кад сам послао рукопис на четири различите адресе, добио сам три различита одговора: тишину, одбијање, и два „зелена светла“.

Како каже народна пословица: „Ко пре девојци, његова девојка“, тако да је „говори град“ отишла у Књижевну радионицу Рашић, иако би се у другој издавачкој кући – која је такође била заинтересована за издавање – вероватно боље провела.

Али није било места похлепи. Поготово што се у исто време мој роман „Деца Недођина“ исто тако налазио по разним „инбоксима“ многих издавачких кућа, а нико није послао ни аутоматску поруку о „пријему пошиљке“.

Збирка поезије „говори град“ је у ствари објављена 2020. године, али на самом концу, тако да је заживела тек у следећој години.

Рад с уредником је био конструктиван, што није чест случај за глодуре нашег поднебља. Они су већином глорификовани и аљкави лектори, који ће тек понеку реченицу назвати

славним означитељем: „рогобатно“. Скренуће вам пажњу на две-три нелогичности на нивоу боје ципела главног лика које су на првој страници биле жуте, а на десетој су смеђе, и то је отприлике то.

Уредници једноставно неће или немају времена да раде на рукопису. Они, као и издавачи, очекују да до њих дође већ толико сређен и „зreo“ текст да треба само мало да га „утегну“.

Неће се препуштати и уносити у текст јер их мрзи, и пошто раде сто других послова да би преживели.

Или заиста немају времена, ако је реч о великој издавачкој кући: они морају да „уреде“ отприлике једну књигу недељно.

Све ово наравно није изговор, али, ето, да не испадне само како су уредници криви, криви су и власници издавачких кућа.

Међутим, немало пута ћете чути уреднике како се хвалисају да су они заслужни што та и та књига изгледа тако добро, а не као купусара која им је предата на читање. Често ће кудити и неписменост сопствених аутора.

Ипак, С. В. Т. није био такав. Заједно смо, дописујући се електронском поштом, дошли до коначног облика збирке, као и до финалних верзија песама. Његов помало заморни фазон да пребројава речи у тексту и да на основу тога прави закључке згодно

је послужио да се јасније одреде три целине које би чиниле збирку.

Комуникација је обављена искључиво преко мејла и Инстаграма, тако да Марија није морала да се млати било чим. А како је Корона и даље жарила и палила, па су свако мало заказивани књижевни „хепенинзи“ отказивани, Марија није била принуђена нигде ни да се појављује.

На лето 2020. године, кад је Марија, односно Ана Милош, требало да потпише уговор са Књижевном радионицом Рашић, дошло је до првог пуцања шавића. Због ЈМБГ-а и осталих података које је А. Р., власница издавачке куће, требовала од Ане Милош, морали смо да разоткријемо Марију.

А. Р. је испала опуштена по том питању, било јој је занимљиво што Марија користи алијас, а обећала је да неће никоме рећи како се Ана Милош заиста зове.

Наравно, рекла је С. В. Т-у, или је он заиста, како тврди, сам сазнао, на основу уговора који је, Бога питај зашто, погледао.

Али ни он није направио фаму око тога. Не знам коме је пренео ту информацију, ако и коме, али мислим да се због тог „неваљалства“ само још више заљубио у Ану Милош. Иако се никад нису упознали, инсинуације и одређене примљене поруке – које, треба ипак нагласити, никад нису

прешле границе љубазности – указују на то да је Ана Милош постала права особа: Маријин изглед и моја дебержераковска комуникација направили су трећу особу, која је могла да се ставља у контексте, о којој се могло маштати, коју је могуће сањати, мрзети је и волети.

Искрено, и сам сам сањао Ану Милош. Али не као Марију, већ увек као себе. Памтим два сна.

У првом сну сам се возио малим колима као на голф терену. Журио сам до своје терапеуткиње да јој кажем како сам се случајно погледао и схватио да немам пенис, а да сам се онда представљао као Ана Милош.

Други: ја (као Милош) имам књижевно вече, и негде на пола књижевне вечери схватим да сам се, у ствари, открио као Ана Милош, али да нико у публици, као ни модератор, није реаговао на то.

Елем, да се вратим на „говори град“. Збирка је мамила различите коментаре.

Не могу да нађем чланак, али мислим да је у часопису „Повеља“ Јелена Маринков написала огромну и, мало је рећи, афирмативну критику збирке.

Различити часописи, што штампани што дигитални, објавили су песме из збирке, а мали милион људи их је делио на друштвеним мрежама.

Читаоци и читатељке су се сами јављали, углавном путем Инстаграма, али и мејлом, пишући како су читали песме или целу збирку и да им се допада. Распитивали су се шта се даље спрема, да ли ћу издати још нешто? Тад још нисам имао појма.

Иако није имала своју самосталну промоцију, збирка „говори град“ је доживела здружено представљање на „Чумић фесту“, 12. јуна 2021. године.

Ана Милош, Ж. В. и Ј. М. су разговарале у пролазу Чумићевог сокачета, испред поприличног броја заинтересованих књигољубаца.

Ово је фотографија с тог догађаја, а она ми је уједно једна од дражих слика јер се Ана

Милош види у првом плану, а њени одрази Марија и Милош „вребају“ из излога. А ту је и К., иза камере.

Разговор је прошао одлично. Као што сам већ рекао, Марија је сналажљива, слаткоречива, а и на књижевним вечерима ретко ко слуша било кога. Ту се долази да се поздрави с пријатељима, фотка за друштвене мреже и попије неко пивце.

Радили смо и „припреме“, пре сваког већег гостовања. Марија је наравно прочитала књиге Ане Милош, али није да их је знала напамет, тако да смо пролазили рекапитулацију збирки, подсећање о темама, идејама, структури итд.

Обично се на таквим згодама постављају слична питања, или се прича на исти начин о другачијим стварима, тако да сам упутио Марију у пет-шест могућих сценарија и то је било све што јој је требало да барабар разговара са две „колегинице“. Или са било ким другим: радио, телевизија, интервјуи за писане медије, комуникација с људима, јавни наступи. Све је потпадало у исти кош општих места и лако предвидљивих питања. Некад су нам и слали питања, на Анину молбу, како би се спремила за интервју, а у тим случајевима бих срочио одговоре, које је Марија прочитала и памтила срж, а за остало се сналазила.

Елем, ко би волео да чује и види како је протекло цело представљање на „Чумић фесту“ може да скокне на Фејсбук профил Књижевне радионице Рашић, у одељак „videos“, а ево и линка:

Колико год да је било забавно продубити деловање Ане Милош и на пољу поезије, као и „лупити рецку“ код још једног издавача, ипак је све и даље стајало.

Збирке поезије се продају колико се продају и ту не треба кривити издавачке куће, али показало се, већ у два-три примера, кроз разне ми инкарнације, како мањи накладници сматрају да се њихов посао завршио штампањем књиге, а тад у ствари тек почиње главна улога издавача.

Они неће да „гурају“ књигу више од апсолутног минимума којим располажу: имају дистрибутера који „растури“ њихова издања по одређеним књижарама и то им је довољно.

Њихова издања заврше у неком запећку, чак и у мањим, „пријатељским“ књижарама. Књиге малих издавача сардинисане су уз гомилу других књига малих издавача, малтене невидљиве.

Издавачи ће да слегну раменима и кажу, то је до књижаре, или дистрибутера, и то јесте истина. Али они би требало да имају мало живљи приступ самој књизи, и то свакој понаособ, а не само да проследе ваше објаве на друштвеним мрежама и „маркетинг“ завршен.

Мањи издавач обично зна неког водитеља културне емисије на радију, али пошто ту емисију слуша окултних 6,66 слушаца, ни ту вам неће учинити превелику услугу.

Награде су исто тако битно место за живот једне књиге. Не само освојена награда, већ и учествовање. Жири који ће прочитати књигу, можда ће је гурнути у неки од уских, ужих и најужих кругова, и на тај начин скренути пажњу на њу.

Али мали издавач неће да се одаје трошку слања три или пет примерака на „непроверену“ адресу.

Рецимо, један издавач није желео да шаље моју књигу за две значајне (звучне, реномиране, итд.) награде, из идеолошких и шовинистичких разлога. Мејл који је стигао гласио је: „Ту награду додељују ови људи ... а

прошле године су је доделили човеку званом Лабуд.“

Жирије различитих награда знају да сачињавају људи дубиозних каријера или упитних моралних становишта, а њихове арбитраторске одлуке се исто тако често могу проблематизовати, оспоравати и коментарисати, али то не би требало да књижи унапред одреди судбину у издавачевим очима. Поготово кад је аутор непознат, тек се пробија, и још је у млађаним годинама (мада се овде и аутори у четвртој деценији живота сматрају млађим, тако да ту категорију не треба узимати здраво за готово), жељан да његова књига стигне на што више адреса, не би ли се тако, можда, нашла пред још једним читањем, или, не дај Боже, коментарчићем.

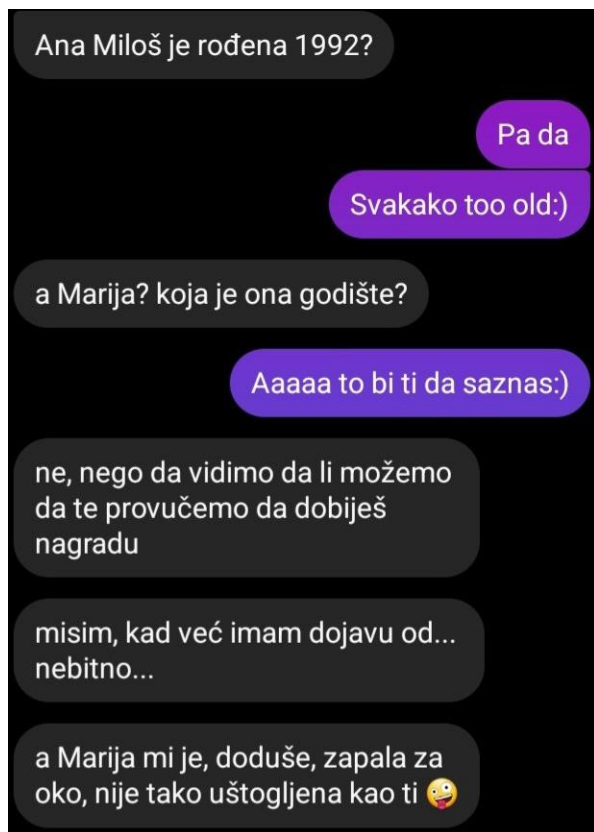
Тако је било и са збирком „говори град“. Препуштена је самој себи и мом деловању преко друштвених мрежа. Не знам да ли су је слали на неке конкурсе, мислим да јесу, али тамо није остварила никакав резултат.

Не треба заборавити да је збирци „нуђена“ песничка награда, али пошто је Ана Милош ипак маторија него што јој пише у биографији, а то су у том тренутку знали и издавач и уредник, ипак није било ништа од тога.

Такође, хтео сам да све урадим фер, односно, ако је граница за доделу награде за песнике до 30 година старости, онда не бих

слао збирку, све и да ово двоје нису знали за Маријине године.

Да не буде да измшиљам, ево и одломка:

„КРАЈ РАСПУСТА И ДРУГЕ ПРИЧЕ“

Захваљујући споменутом „наметању“ на друштвеним мрежама, као и дељењу књиге „Крај распуста“ свим битним људима до којих сам могао да допрем, збирка није прошла незапажено.

Штавише, добила је и по који дигитални приказ, као и штампани.

Уредник збирке „говори град“ је у Летопису матице Српске (Год. 196, јул-август 2020, Књ. 506, св. 1-2) под насловом „Приче са границе живота и смрти“ дао врло повољан приказ збирке.

Драган Бабић је у часопису „Повеља“ (2020, бр. 3) у „Прегледу продукције кратке приче у 2019. години“ такође дао позитиван став. А Bookinot допуњеном издању је написао исто тако афирмативан приказ у „Политици“.

На порталу Облакодер је изашао
панегиригчић:

Ана Милош је гостовала и на Радио Апарату,
у емисији „Слушаоница 128“, представљајући
„Крај распуста“:

О појављивању у ЦК 13 је већ било речи.

Уз помоћ Маријине пријатељице и велике
царице Ј. В., збирка је доспела на читање у
издавачку кућу Воока, чији се власник убрзо
јавио мејлом. Био је заинтересован да изда
збирку „Крај распуста“, па је предложио Ани
Милош да се нађу на пићу и попричају о
свему, што је Ана здрушно прихватила.

То се све, уз промоцију у Новом Саду, дешавало 2020. године, а да би кулминирало марта месеца 2021, кад се појавила збирка „Крај распуста и друге приче“, у издању Вооке.

И. Б. је у разговору с Маријом рекао да би он морао да убаци још прича у већ постојећу збирку, пошто у супротном не би могао да је продаје, превише је кратка. Договорили су се, уз моје „папетмастеровање“, да Ана допуни збирку, али да не дирају број и редослед прича из оригиналне књиге, већ да се убаци још прича на сам крај, као посебан део књиге: „... и друге приче“.

Додатних седам скаски, које сам скупио с коца и конопца минулог стваралаштва, било је раније објављено под мојим именом, углавном на сајту Лагуне, као део блога који су покушали да покрену пре милион година.

Интернет претрага је врло лако могла да разотркије целу ствар, па сам преименовао све приче. Дотерао сам их за издавање, углавном их радикално кратећи и прилагођавајући их да барем мало личе на приче из „Краја распуста“, те их тако „нашминкане“ мирне душе предао као нове уратке.

Највећа опасност је, у ствари, вребала из средине саме збирке, од приче „Срећна банана“, коју сам објавио у загребачком часопису „Просвјета“ под сопственим именом, не мењајући јој назив.

И даље нисам сигуран да ли је то непромењено име приче била несмотрена радња, или подсвесна жеља за демаскирањем. У сваком случају, штрчала је и правила шум у целом плану.

Кад смо већ код шума, треба истаћи две особе које су га регистровале, и на њега реаговале, али у оба случаја не претерано бурно, тако да нису направиле штету целом предузећу.

Прва је позната књижевница, која је још у заметку стварања Ане Милош, кад јој је послата збирка „Крај распуста“, приметила да је некаква зврчка у питању, па је у Инстаграм преписци прокоментарисала како не зна да ли сам ја заиста Ана, или Милош, или ко год, али да јој је супер то што радим(о).

Обрт од сто осамдесет степени десио се можда годину дана касније, кад је иста особа замерила Марији што није сигурна ко је она. Дакле, није овог пута писала Ани Милош, већ је ископала Марију на Инстаграму и њој се обратила, рекавши јој како је никад не би подржала да је знала да је лагала за годиште (1992) и за све остало, како она није сигурна ко је она (Марија) уопште, и да не жели више ништа да има с тим.

Шта се променило за тих годину дана? Са Аном Милош – свашта. А с њеном колегиницом – немам појма. Два малтене

иста разлога: први пут јој се због тога Ана Милош допала, други пут је се „одрекла“.

Друга особа која је нањушила превару је Маријин и мој заједнички познаник, који је радио у књижари. У ко зна каквом квази-детективском мућкању чињеница из површног познанства које има с Маријом и са мнош, успео је да сабере два и два, па је питао другог заједничког познанника, да ли можда он зна о чему се ту тачно ради? Тај други познаник је знао о чему је реч, али је одлучио да прећути, и због тога сам му неизмерно захвалан.

Елем, „Крај распуста и друге приче“ је моје посредно враћање међу веће издаваче, или барем боље тираже.

Уговор који је Марија потписала био је доста лабав, али Воока је одмах „откупила“ цео први тираж, а за наредна издања Ана Милош би требало да добија десетак посто од малопродаје.

Први тираж од хиљаду и по комада је отишао за три месеца, ако се не варам. Томе је помогла машинерија коју Воока поседује: три књижаре у центру Београда, легија „букстаграм“ профила, који забалаве сваки пут кад Воока изда нову књигу, као и одређена медијска покривеност, коју ова издавачка кућа може да обезбеди.

Воока све своје ауторке и ауторе рекламира на исти начин – никад пре виђено, откриће године, најбоље што постоји, и остали суперлативи. Ана Милош је наједном постала књижевни хитић.

Марија се сјајно понела у свим приликама. Гостовала је по телевизији и радију, у једном програму уживо на Инстаграму, на два-три књижевна фестивала, и књижевним вечеринкама.

Све време се држала „припрема“ од раније, а то је изгледа било више него довољно јер

нико ништа није прокоментарисао, нити поставио незгодно потпитање.

Њен изглед, додат на књижевни урадак, мејлове и поруке које сам куцкао, створили су специфичну слику о Ани Милош, тако да чак и кад је Марија грешила, нико ништа није примећивао, или јој барем није узимао за зло.

Често је у интервјуима бркала имена прича, а неретко је „закуцавала“ између нечега што је импровизовала усред приче и неке информације коју сам јој ја раније припремио. Ваљда се не би сетила шта сам јој тачно написао, а већ би дубоко загазила у говоранцију, па не би могла само да се врати на неку другу тему, или да почне с другачијом причом. Опет, нико није ни на који начин реаговао.

Поред површности о којој је већ било речи, ту се ради и о предумишљају, односно очекивању које чучи у свима нама, кад с неким општимо. Пред људима је стајала Ана Милош, списатељица, која је написала збирку прича. Зашто би ико посумњао да ли ју је она заиста написала?

Ту су у многOME помогла и та „очекивана“ питања, односно, очекивања гледе списатељица: чим је пред њима жена од пера, аутоматски значи да се ради о „женској“ књижевности, или „женском“ писму,

„женским“ темама итд., а ту се онда зна о чему се прича.

Наравно да неко ко води телевизијску или радијску емисију не може да обрати пажњу баш на сваки детаљ. Али људи нису схватили да пред собом немају особу која је писала књигу, као ни ону с којом су комуницирали мејлом, или на неки други начин.

Било је ту књижевних критичара и критичарки, писаца и списатељица, разноразних ентузијаста из сфера књижевног и паракњижевног, уредника и издавача, као и којекаквих организатора и преводилаца, који ни у једном тренутку нису успели да ухвате Маријину глуму.

Нећу дати детаљан опис збирке, њених тема и идеја, проблема којих се дотиче, нити покушати да напишем неки окаснели поговор за „Крај распуста“, али ћу указати на један општи утисак који би свако ко је барем мало пажљивије прочитао те приче требало да има: оне нису феминистичке, нити се баве „женским“ проблемом.

Прво и основно: нико од нас троје (Ана, Марија, Милош) није феминиста-киња, или барем није то у активистичком смислу.

Друго: ове приче имају хероине, јунакиње, главне ликове женског рода, али то не треба да их априори представи као феминистичке, или као „женске“, као што ниједна од тих

протагонисткиња није „добра“ или „лоша“, већ све време њихов морални компас лудује између полова.

Мора се признати да једна критичарка јесте приметила „моралну амбиваленцију“ коју поседују приче, али јој чак ни тај сопствени увид није помогао да се „одлепи“ од предрасуда и протумачи збирку на прави начин.

Ради се о Д. И. која је Ану Милош позвала да одрже књижевну говоранцију на загребачком сајму књига 2022. године.

Марија воли да оде у Загреб, има тамо неку екипу, тако да је изашла мојој жељи у сусрет и гостовала на „Интерлиберу“, заједно са Д. И. и И. Д. (како zgodни акроними), причајући о књизи, феминизму, и ко зна чему све не.

Нажалост, у Хрватску нисам ишао, а трудио сам се и да опћенито не идем на „књижевне“ манифестације на којима гостује Ана Милош, како Марија и ја не бисмо дошли у незгодну позицију.

Непознати људи нису представљали опасност, али било би без везе изговорати се пред нашим знанцима, а који нису били упућени у шараду.

Ана Милош се добро провела на сајму књига у Загребу. Колико се сећам из Маријине приче, сјајно јој је било након разговора, кад је блејала по граду, упознавши хрватског

уредника К. Л. Ишли су заједно на неку вечеру, где су били све сами издавачи, уредници и остала елита из бранше, висили су по граду и циркали.

Ипак, нема се шта превише додати. Опет су сви прогутали удицу.

Слично је било и за књижевни фестивал „Крокодил“, годину дана раније.

Ана Милош је позвана да учествује, прочита неки свој рад, а онда разговара са модераторком.

Фестивал је, због временских неприлика, одржан у Центру за културну деконтаминацију, уместо у Музеју Југославије, а пошто је Србија и даље била под епидемиолошким мерама, појавио сам се заједно са К. и другом В., под анонимношћу хируршких маски.

Марија је дошла одвојено од нас, а сем кратког поздрава, нисмо се много задржали једно поред другог. Ана Милош се бацила у „мингловање“, а онда је заузела место у првом реду, заједно с осталим гостима фестивала.

Било је узбудљиво гледати Марију пред свим тим људима, како се глатко сналази, читајући причу „Див“, а затим лежерно разговарајући с модераторком. Пуне трибине су је испратиле аплаузом, а све је то лепо забележило много камера и фотоапарата, тако да аудио-визуелни докази о минулом догађају могу да се виде овде:

Изашли смо из сале пре краја фестивалског програма и померили се у оближњу ћевабџиницу. Марија је дошла са М., познаницом и списатељицом, који сат касније, кад се све у ЦЗКД-у завршило.

Клопали смо, пијуцкали пића, причали о свему. Хвалили смо Марију, како се добро снашла с толико очију на себи, али њу је бринуло што је у публици било људи који је знају са факултету, а нису раније знали да је она Ана Милош. Разуверио сам је како је, барем по питању те двојице које је споменула, то решена ствар јер су пријатељи са Аном Милош на Инстаграму, и да ништа не сумњају, барем не по тананој преписци коју сам с њима обавио.

Марија је затим отишла да се нађе с њима, осокољена, спремна да изусте исти изговор који би свима понудила: то је њен књижевни алијас.

Тако се сналазила у свим ситуацијама, кад би је људи на неки начин провалили, и

тај изговор који би понудила држао је воду сваки пут. Људима је то вероватно био део Маријиног, то јест Аниног, шарма, још једна идиосинкразија још једне уметничке душе.

Поред све перверзније жеље да видим докле цела ствар с Аном Милош може да оде, значило ми је и то што је Марија преузела део терета на себе, јер, колико год у мом случају она била малобројна, гостовања увек представљају невероватну количину понављања већ реченог.

Свакоме ко је сам написао своју књигу, а не уз помоћ „ghostwriter“-а или неког расписаног уредника, није стало да прича о својој књизи. Јесте, уметници су велики егоисти, али, барем мени, нема ништа досадније од приче о нечему што сам већ рекао, на одређеном броју страна, укорићеним, регистрованим и издатим.

Разумем зашто постоје књижевне вечери, или зашто се организују промоције, али гостовања сваког типа, од давања интервјуа за разне медије, преко књижевних вечери од писца неминовно праве папагаја.

Због споменутог ега, уметник ће се, у таквим згодама, често острвити и на све оно што га тишти, а што није рекао довољно гласно у кафани, и што нема никакве везе са његовом књигом, као ни његовим „правим“ послом, нити са било чим сем „триповањем“

да, пошто је писац, и пошто се камера упалила, или публика пред бином скупила, он треба да има „мишљење“ о свему: од локалних проблема као што су нескупљена гованца кучића по парковима, преко економских и еколошких криза, па све до ратова и топљења земљиних полова.

Ана Милош ми је помогла да се решим свих ових замки и досадних ситуација, али је уједно ту настао и највећи проблем.

Наиме, Ана Милош није могла да се дружи с људима, као ни да присуствује васколиким „књижевним“ скуповима организованим по престоничким кафићима, „независним“ „културним“ центрима, локалчићима и становима.

Позиви су стизали малтене редовно, при почетку књижевног узлета, дакле око збирке поезије „говори град“, а накупили су се до границе пуцања „инбокса“ на Инстаграму, чим је Воока објавила „Крај распуста и друге приче“, али су ускоро утихнули, пошто их је Ана Милош све одреда одбијала. Такође, ни она никог нигде није звала, а кад би се и затекла на неком од поменутих догађаја и окупљалишта, гледала би да збрише што пре.

Њена неухватљивост је сигурно испрва била занимљива или привлачна људима, који су, вероватно дочули да она није Ана Милош

већ Марија Милосављевић, али временом се та допадљивост истрошила.

Кога нема без њега се може, а мора да је то понашање изазвало и одређену љутњу код појединих људи.

Колико год сам желео да Ана Милош буде на разноразним паракњижевним „хепенинзима“, то није долазило у обзир, пошто Марија ипак није била Ана Милош, а ја, иако сам се понекад опходио према њих две као сводник, ипак нисам био члан руфијанске гилде.

На тај начин, Ана Милош је изгубила додатни залет, познанства и конекције које би јој помогле у даљем „професионалном“ развоју.

Појављивање на фестивалима, или „онлајн“ интервјуи, као и кратки документарца који је снимљен у организацији „ProseFest“-а из Новог Сада, нису били довољни да од ње направе звезду каква је могла да буде.

Интересантно је да ни за време „Крокодила“, ни после званичног дела вечери, главнокомандујући тог фестивала, а који је Ани Милош уручио награду у Апатину, није ништа коментарисао. Да ли се није сећао Ане Милош из тог доба, да ли се није сећао ни Апатина нити те награде, или јесте, али је побркао Марију и Т. које су заједно седеле

с њим, након доделе признања, вероватно никад нећу сазнати.

Због таквих ситуација, делује ми малтене немогуће да нико није схватио о чему се ради, пуних четири-пет година.

Списатељица која се љутнула на Марију, то јест Ану, мора да је раструбила своје сазнање. Није сигурно само за себе задржала слутње да се иза Ане Милош крије више људи, и то ко зна којих.

Толико је различитих особа сазнавало о Ани Милош из најразноврснијих могућих разлога, а ти људи се друже с другим људима, а ови опет с неким трећим. Немогуће да је у овако малој средини – а која преко својих многих уста премеће неупоредиво незанимљивије догађаје – ниједом није дошло до разглабања о Ани Милош. Или, ако је дошло, да није донесен никакав закључак, да нико није питао Марију, или Ану, или мене о чему се ту заправо ради.

Књижевна критика, као и гомила људи која се „бави“ књижевношћу је заварана контекстом: списатељица која пише о женама. Књижевна публика је већински била замађијана лепим корицама. А познаници и сарадници, пре свега Маријини, изгледа да нису много улазили у то што је она наједном почела да пише.

Ана Милош је тако без проблема пролазила као жена. Понављам, људи су се и заљубљивали у њу, сањали је, малчице и прогањали (али баш мало), а сама Марија је доживела сву површност с којом су се људи односили према Ани Милош, кад се неки тип – с којим се и раније мувала као Марија – заинтересовао за њу, тек кад је сконтао да је она та све познатија списатељица.

Било је и других „преливања“ опсене у стварност. Рецимо, док сам био у колима, заглављен у саобраћајној гужви, поред мене је прошао тип у силеџији, а на рамену му се великим латиничним словима плавила тетоважа – АНА.

Такође, много ми је лакше да лажем као Ана Милош, ако искористим изговор који је заснован, ако не и сасвим пренесен, из „правог живота“. Рецимо, ако је Марија на летовању и због тога не може да иде на неки фестивал, без проблема, као Ана Милош, откуцам како нисам у могућности да присуствујем, извињавам се и захваљујем се на позиву. Али ако Марија просто неће негде да се појави, а ја треба да смислим неки изговор, макар он на крају и био „на летовању сам“, имам осећај као да знају да их лажем.

М., поштар у нашем рејону, најбољи је на свету, јер не прави никакве проблеме кад стижу пакети за Милоша, или К. или за

Ану Милош, а од скоро је почео да доноси и пошиљке за људе који дефинитивно не живе у нашем стану, нити су икад живели. Погрешни пакети праве адресе као да сугеришу да су се у наше гнездо сместили и неке друге измаштане особе, а које нема ко и где да прими.

Једино што се Ани Милош није десило јесте фамозни „dick pic“, али држимо јој фиге.

Не могу рећи да све те пројекције, снови, синхронизитети, але и бауци нису дали и некакве опипљиве резултате.

Ани Милош су тако доделили и награду „Штефица Цвек“, 2021. године.

То је нека опскурна нововаспостављена награда коју додељује гомила „културних делатника“ окупљених око колектива „Побуњене читатељке“. Концепт је такав да гомила људи гласа за књиге из минулог периода, а на крају је нас десетак аутора и ауторки „добило“ ту награду.

Сама плакета или статуета Ану Милош и даље чека у просторијама „Крокодила“, али нисам сигуран да ће се Марија икад нахранити да је оданде покупи.

Елем, у званичном саопштењу награде пише:

„Побуњене читатељке на основу обављеног истраживања и анализе препорука неће доделити само једну награду, већ ће

направити избор књига за које сматрају да су вредне пажње.

„Фокус ће бити на прозним остварењима (романи и збирке кратких прича) побуњене књижевности, односно књижевности која се бави женским, феминистичким и квир темама (или разноликим темама приступа на феминистички и квир начин), али су добродошла и дела мањинске, антиколонијалне или неомарксистичке књижевности, као и дела која су естетски иновативна.

„Одлучиле смо да награду назовемо по лику из романа Дубравке Угрешић *Штефица Цвек у раљама живота* не само зато што је Дубравка Угрешић прва жена добитница НИН-ове награде, већ зато што је у питању класик југословенске књижевности и неизоставни део регионалне феминистичке лектире.”

„Регионална феминистичка лектира“, ето једне главоломке за библиотекаре. А о подржавању „антиколонијалне“ „књижевности“ под покровитељством УСАИД-а и других колонизаторских фондова не бих имао шта додати.

АНТОЛОГИЈЕ

Мишљење о антологијама ми је подељено. С једне старне, постоје генијални подухвати као што је „Шум Вавилона“, који су нам још 1980-их година поклонили Михајло Пантић и Васа Павковић.

С друге стране, ту је гомила збирчица које служе издавачима и организацијама да зараде који динар, све на рачун књижевних стваралаца којима ће попунити ту поетску/прозну сваштару.

Сећам се да сам пре сто година читао четрнаест (14) писама Оскара Давича, у којима даје различите варијације на исту тему – одбијање приређивача поетске антологије.

Тај књижевни џез можда и јесте једини начин да се поштен човек односи према антологијама.

Али коме је још до поштења?

Тако да сам Ану Милош убацио у чак три антологије.

Последња је антологија о мачкама „Мачка је мачка је мачка је мачка“, а коју уређујем ја, за издавачку кућу Плато.

Причајући с издавачем М. о приређивању такве збирке, ниједном нисам споменуо Ану Милош. Испрва, пало ми је на памет и њу да убацим, али сам одмах одустао: нисам хтео

да је доводим у везу са собом, а нису ми се ни писале две приче о мачкама, пошто ћу, наравски, и да се самоуредим.

Међутим, како то живот обично лепо удеси, М. је сам изговорио магичне речи – Ана Милош.

Било је то овако.

Наш заједнички познаник, уредник и писац у Платоу М. В. је са Аном Милош, крајем 2022. године, имао удружено књижевно вече у Заводу за проучавање културног развитака (ЗАПРОКУЛ). М. В. је био одушевљен Аном Милош, као и још једном списатељицом, па их је предложио за антологију.

М. ме је питао да ли знам Ану Милош или да каже М. В. да је позове, а ја сам једва задржао смех и рекао да ћу све средити.

Размена мејлова између Ане Милош и Милоша К. Илића је вероватно највећа глупост која се десила од свих наведених синхронизитета, подударања, случајних суманутих догађаја и надреалних ситуација.

Милош је прво послао Ани званични мејл као позив за учешће у антологији, Ана је онда одговорила да прихвата, па је месец дана касније послала причу Милошу, а он је за који дан одговорио све са коментарима за измене у причи, а онда је Ана опет послала Милошу мејл са исправљеном причом.

Зашто сам овако лудовао?

Зато што је М. направио заједнички мејл којем и он има приступ, па сам желео да имам исту преписку као и са осталим ауторима, како не бих „пао“ на таквој ситници.

Ипак, дописујући се са самим собом, схватио сам да је враг однео шалу. Али, док ово пишем, Антологија о мачкама још није изашла, тако да можемо таман да се натенане позабавимо двома које јесу.

Ана Милош је крајње непланирано упала у антологије „Balkan Bombshells“ и „РегиОна“.

Који вам се наслов више свиђа одлучите сами, али из оба је очигледно о чему се ту заправо ради: опет о „женској“ књижевности.

„Balkan Bombshells“ је уредио извесни В. Ф., а он је и превео све приче у њој. Од старта је постојао проблем с овом Антологијом, пошто је пет-шест ауторки одмах одбило да буду уврштене у њу, јер издавачка кућа Istros Books, која је припремала збирку, није имала намеру да плати текстове. Све се радило „за славу“, односно за парченце англосаксонског неба, које у пажње и превода гладној списатељској глави делује веће и лепше него цела српска васељена.

Већ сам га дао за пример, украо и наслов од њега, а како не бих откривао топлу воду, ево шта Оскар Давичо вели о преводима: „Сви инострани преводи неких наших безвреднијих писаца „створени су“ или

реваншом иностраног издавача нашем аутору што се увијао пред њим од сервилности којом га је приватно задужио, или од трговачких игри речи, којим наш маловреднији писац пред издавачем са Запада изводи усхићеног западњака, социјалистичког дисидента, а пред оним са Истока – ако треба и стаљинистичког менталног монголоида.“

Дисиденти више нису у моди, Срби и Српкиње су одавно зликовци у холивудским филмовима, тако да оно што нам преостаје јесте тај фамозни „регион“ илити „ex-Yu“ књижевност, транзицијска проза и поезија по рецептури Западних фондова, као и родно неравноправна књижевност која се огледа у самој сржи ових збирки: улаз мушкарцима забрањен.

„Ратни контекст“, транзиција, „суочавање“, итд., све се то очекује од неког ко долази из Србије, а ево и примера.

Имао сам ту луду срећу да ме мала издавачка кућа из Манчестера угости и организује ми књижевно вече у Ливерпулу. Позван сам тамо због приче смештене у медијевални амбијент, где младић присуствује паљењу вештице на ломачи. Отац га води да види спаљивање као облик иницијације у свет одраслих. И то је то. Нема никаквог контекста, топонима, било чега што би ту причу „сместило“ негде. Само њу сам

читао у Ливерпулу, а публика ју је вредно пратила преведену и пројектовану на платну иза мене.

Ипак, две ствари су бринуле организатора: то што сам почео да пијем у 8 ујутру, и то што ће можда неко нешто да ме пита о Косову. Цирку сам смањио и остао функционалан за књижевно вече, а на његову бојазан у вези с Косовом сам га питао на шта мисли. Он није знао да ми каже ништа конкретно, просто га је занимало да ли ће бити проблем ако ме неко из публике пита нешто о Косову.

Што би мене било ко питао било шта о Косову?

У очима мог домаћина рачуница је била јасна: зато што сам из Србије.

Ништа у мојој биобиблиографији не указује на Косово. Моја прича, коју сам читао на књижевној вечери, није била о Косову, нити је на било који луди начин указивала на било шта што може да се доведе у везу с Косовом.

Али контекст је одредио слутње.

Исти тај контекст управља и одлукама разних преводилаца, издавача, организатора фестивала итд. Ко пише о ономе о чему треба да се пише и, још битније, из „визуре“ којом треба да се пише, тај сме да се игра с нама. Остали, „гаус“.

Елем, приређивачи „Balkan Bombshells“ су се преварили у једном – били су превише

очигледни у својој намери. Од назива збирке, до велике гранате којом су окитили корице.

Списатељице које су одбиле учешће, као и неке које нико није ни звао у Антологију, дигле су џевицу око овог страшног пројекта, али тек пошто је он угледао светлост дана. Дотад су мудро ћутале.

Проблеми које су набрајале су били разноврсни, али мени су најдража следећа два:

1) Ауторке су „искоришћене“ јер нису плаћене.

2) „Представљање“ „ауторки“ са „ових простора“ у „одређеном контексту“.

Да сам жена, баш бих се наљутила да ми нека друга жена објашњава како сам искоршићена иако је одмах било јасно речено да приче неће бити хонорарисане, као и да нећемо видети ни цента од продатих примерака.

Наљутила бих се и што ауторке које су одбиле учешће у Антологији нису биле тако солидарне на време, па све нас које нисмо схватиле у какав смо се белај уплеле, нису из тог хаоса капитализма раније извукле, него су наједном, као по некој команди, осуле паљбу и по збирци, и по приређивачима, и по „нама“.

А како је прошла „РегиОна“?

С мање помпе, али и с мање проблема.

Овог пута душебрижницама које су се залагале за „плаћени рад“ није сметало што исто тако ауторке нису хонорарисане за своје уратке. Такође, ауторке неће добити ни динара од продатих примерака.

Треба се, ипак, оградити: то што је Ана Милош пристала на такав третман, не значи да остале, или одређене ауторке, нису добиле другачије, лукративније погодбе.

„РегиОна“ је тек сваштара: у њу је уврштено неупоредиво више ауторки, а садржај је додатно оразноврсњен јер је у Антологију нагурана и проза и поезија, али опет из ње ништа не можемо да закључимо, сем да у Србији и „региону“, пишу и, гле чуда, жене.

Антологије су ствар моде, или помодности, просто је ово време антологија. Или је барем тако у српској издавачкој делатности.

Помодарских трендова је много. Поред антологије ту су и још неки који су болно видљиви: аутофикција; злостављање великих литерарних имена у сврху главног или споредног лика у књизи; посвете славним писцима, читавим генерацијама, или групацијама људи; називање књига страним топонимима, пошто домаћи нису довољно секси; „ангажована“ књижевност; и, наравно, „женска“ књижевност.

На крају крајева, шта рећи о „женској“ књижевности где се, као „осми путник“, врло

лако, прошверцовао и један мушкарац? И о српској „књижевној“ „сцени“ уопште?

Људи који су се одлучили да иду мимо главне струје и да се на сличан начин поигравају с очекивањима тржишта и публике има ту и тамо.

Пре две-три године, шпански тим сценариста добио је награду за најбољи сценарио, али су је добили као њихов псеудоним – Кармен Мола.

Наиме, писци и сценаристи Јорге Диаз, Антонио Мерцero и Агустин Мартинез су се представљали као списатељица и сценаристкиња Кармен Мола, јер продуценти и издавачи нису хтели „мушке“ приче.

Мола је ауторка успешних трилера, а по једном од тих трилерозних романа је снимљена и серија, за коју су добили награду. Нико ништа није знао, све до самог примања награде, кад се тројац појавио на сцени, обелоданио трик, и узео милион еврића.

Новинарка Нора Винсент се годину и по дана представљала као мушкарац, хотећи да види да ли је мушкарцима заиста лакше у данашњем свету. Написала је књигу „Self-Made Man“ о горком искуству бивања мушкарцем.

А треба се сетити и спрдње коју је писац и новинар Небојша Јеврић приредио хашком суду, кад је књижевни лик Грубана

Малића (из „Хероја на магарцу“, Миодрага Булатовића), подвалио као ратног злочинца.

Џорж Елиот, Сестре Бронте, Песоа...

Ту је сад и скромна контрибуција Ане Милош.

Да не буде забуне: не желим да овим именима стварам себи алиби, већ да укажем на узоре.

Можда, пред фајронт, не треба заборавити мудре речи једног од Аниних уредника. Рекао је, доста самоуверено, као да је сковао неки аксиом, како мушкарци не купују књиге, већ они седе по кладионицама, а жене долазе у књижаре. И жене хоће да читају жене, а не мушкарце.

Ето примера „уређивачке политике“ која је окренута „женском писму“, издавача који „оснажује“ жене итд.

Дакле, робујемо двома опаких силама: тржишту, и политичкој коректности. А оне су међусобно толико чврсто увезане и неразмрсиво испреплетане, да се често не зна која је која, или која где почиње, а где се завршава.

Неко ко заиста влада материјом (читај: књижевном теоријом) можда би могао и да ме убеди да постоји некаква мајушна разлика између „мушке“ и „женске“ књижевности, али ја нисам успео да је пронађем.

„Мушка“ и „женска“ књижевност, чак и без наводника, не постоје.

То што неко пише о раку грлића материце или менопаузи, не чини ту особу ни феминистом, ни писцем. Исто као што кад неко пише о еректилној дисфункцији или раку простате не значи да је мачиста, нити писац.

Књижевности су сасвим небитне телесне особености два пола.

МИЛОШ К. ИЛИЋ, ИПАК

После четири године чекања, успео сам да издам раније споменути роман „Деца Недођина“.

Сви редом, уредници и издавачи, који су Ани Милош излазили у сусрет, објављујући њена дела, или ћућорећи с њом порукама и мејловима, пишући о њеној прози и поезији, позивајући је на дружења, књижевне вечеринке, фестивале, и гостовања, из неког разлога, мене нису зарезивали.

Моја биобиблиографија није била занемарљива, шта год људи мислили о мени или мојим писанијама. У ствари, мислим да нико ништа није ни мислио, нити био спреман да створи било какво мишљење. Зашто? Е, то не знам. Нисам се уклапао ни у какву „причу“, нисам био део ниједне клике, практично сам био и јесам невидљив; и као човек, и као књига.

Велики део тога јесте до мене и мог односа према „књижевној сцени“, или према публици, или PR-у.

Као што се дало прочитати, има и тога што између ногу имам пенис, а не вагину.

А нешто је, ваљда, и на душу издавача, који увек с одређеном дозом позорности

посматрају домаће ауторе, макар они имали и пристојан CV.

Скоро ми је једна књижевница и књижевна критичарка, те уредница разних уметничких емисија, спочитала како ме „...нигде нема, објавим нешто на пет година“.

Нисам јој тад ништа рекао, није било време за разотркивање, чак ни њој која је увек била благонаклона према мени и мом делцу. Ипак, коментар је јасно стављао до знања шта треба да се ради у данашњем времену – количина над квалитетом.

Може се рећи да су то све бабе и жабе. Како је једно роман, друго збирка прича, а треће збирка поезије, и ту не би имало шта да се замери на коментару.

Не само да су се дела разликовала жанровски, формом, темама и идејама, већ су и писана у другачијим „кључевима“ илисти стиловима.

Опет, нисам Песоа, нити ћу икад бити, али рекао би човек да би требало да тако успешна ауторка буде барем донекле и успешан аутор. Међутим, случајеви су показали да то нема везе једно с другим.

Не само таленат, не само „испегланост“ текста, већ и то како ће се односити према мени; све се мењало кад би пред људе стала Ана Милош.

Чак и најбаналније интернетске преписке с којекаквим познаницима, па и наведеним уредницима, бивале су осетно хладније, уздржаније, помало невољне, ако би се обраћали мени. За Ану Милош је, с друге стране, био резервисан најтоплији комуникацијски модел, пун „смајлија“, малих црвених срцади на крају порука, великих похвала и ситних мувања.

Наравно, сигурно да ни сам нисам исто пискарао као ја и као Ана. Нисам улазио ни у какав лик, јер, као што већ рекох, лика није ни било, већ се ту радило о очекиваним „емотиконима“, као и којим самогласником вишка. На пример, уместо: „Јао, не, заборавио сам да пошаљем“, Ана би писала: „Јааааооо, неее, заборавила сам да пошаљем :((((“.

Занимљиво ми је како су се и посвете по књигама разликовале између оних намењених Ани Милош и оних намењених мени.

Једна списатељица је Ани Милош послала књигу са расписаном дирљивом посветом. Иста та књижевница је мени послала књигу без посвете. Како не би испало да сам некакав манијакални колекционар посвета, треба нагласити да све ово пишем не бих ли указао и на те ситне необјашњиве разлике између мене и Ане Милош, а које су произишле искључиво из других људи.

Елем, уз помоћ пријатеља В. Ж. гурао сам роман „Деца Недођина“ где сам стигао. Куцао сам на разне адресе, али одговор је увек био исти: ништа од издавања.

Свих тих година сам упражњавао Ану Милош, на тај начин добијајући задовољење порива да издајем оно што напишем, али ипак је то била Ана Милош, са свим својим предностима и манама.

Хтео сам да издам као ја, и то „Децу Недођина“.

Уз помоћ Д. Б., који ме је спојио и са првим новосадским несуђеним уредником, дошао сам до издавачке куће Плато.

Не сећам се како се све тачно одиграло, али мислим да је Д. Б. самоиницијативно послао „Децу Недођина“ на читање власнику М-у, а М. ми се чак сам јавио мејлом. Међутим, М. упорно није одговарао на моје мејлове, а број телефона нисам могао да добијем од Д. Б. јер, како је тврдио, није га имао.

Бацио сам се на мали детективски посао и после две-три претраге на интернету, дошао до података издавачке куће Плато на сајту Агенције за привредне регистре. Била су набројана два броја телефона: фиксни и мобилни. Фиксни нисам ни пробао, а кад сам позвао број мобилног телефона, јавио се збуњени мушки глас – М. Објаснио сам му ко сам и шта хоћу, а М. је рекао да ће проверити

мејлове, па да ће ми се јавити за који дан јер је у гужви. Мислио сам да је у питању још једно посредно одбијање, али испоставило се да се ради о оној реткој фели људи који стварно мисле оно што говоре, или барем ураде како су и рекли да ће учинити.

Убрзо смо отпочели сарадњу. М. В. је урадио уреднички посао и лектуру, а ја сам унео исправке и послао готов роман М-у. Дошло је до застоја, па књига никако није излазила. М. ју је регистровао, послао ми је прелом и корице, али због некакве несташице папира није се појављивила оваплоћена у мојим шакама, нисам могао да је опипам, омиришем лепак и нову хартију.

Књизи као да се није објављивало. Али, на крају је пустила. Но, зашто толико пишем о том роману?

Прво јер мислим да није лоше да и о тим недаћама постоји неки писани траг; забелешка о издаваштву у Србији почетком 21. века.

Друго, зато што хоћу да направим мали увод у коначно питање које ме опседа од прве написане приче: чему издавање?

Није ли моје истрајавање у овом занату и пролажење кроз све набројане шпалире и „топле зечеве“ „књижевних делатника“ искључиво пројекција огромне таштине?

Зашто на планети која броји око осам милијарди људи мора да постоји још једна књига, и то баш моја?

Због пара није сигурно.

Издавачка делатност функционише тако да аутор најмање заради, ако уопште ишта и успе да наплати. Ипак, од 2008. године, кад сам издао прву књигу, па до данас, расположење издавача према домаћим ауторима се јесте битно променило. Они сад хоће да објављују домаће шкрабатеље, пошто знају како да их „заваљају“ публици.

Али читаоци су и даље усмерени претежно на страну продукцију. Или на оно што им се сервира као „ин“.

С друге стране, јесам понешто „стекао“ од „Деце Недођина“.

Књигу је неко ипак прочитао. Добио сам позитивне критике и од „зналаца“ и од „заљубљеника“ књиге. Такође, завредио сам и пријатељство са М. и његово поверење да штампа моје остале књиге. То је одличан осећај: „скућити се“ код издавача који ти даје „игралиште“.

На крају крајева, шта писац може више да пожели, него ли да пише, и да има код кога да изда то што напише?

Милош К. Илић
април-август 2023.

РЕЗИМЕ

МИЛОШ К. ИЛИЋ је рођен 1987. године, у Панчеву. У родном граду је похађао основну и средњу школу. Студирао је драматургију на ФДУ.

Издао је збирке приповедака „Приче о пиву“ (2008) и „Уморни као пси“ (2017), „Књига штампана у нула примерака“ (2023), и роман „Деца Недођина“ (2022).

Добитник је награде „Едо Будиша“ (2018) за збирку прича „Уморни као пси“.

Радио је као драматург на представама „Мизери“ (Атеље 212) и „Тачка кључања“ (премијера СКЦ Београд), чији је и аутор. Дипломска драма „Човек без масе“ изведена је 2013. године на „Ех Театар Фесту“, у Панчеву.

За Радио Београд је написао радио драме: „Рука“, „Рат“, „Смрт Краљевића Марка“, „Метак у мрак“, „Рабације“, „Трчи“, „Лотрек“, „По занимању Очивад“, „Слепи“, „Лотреамон“, „Огледала Данице Марковић“, „W“, „Медвеђа зима“, „Освета“, „Обломов у Београду“.

Објављивао приче у часописима: „Поља“, „Кораци“, „Рукописи“, „Квартал“, „БУНКЕР“, „НИН“, „Траг“, „СЕНТ“, „Домети“, „Златна греда“, „Фантом слободе“, „Багдала“, „Међаш“, „Просвјета“, strane.ba, eckermann.org.rs; као и

у антологијама „Гаврилов принцип“ (2014), „Пре времена чуда“ (2020) и „Мачка је мачка је мачка је мачка“ (2023), коју је и приредио.

Ради као предавач стваралачког писања у Регионалном центру за таленте „Михајло Пупин“, у Панчеву.

МАРИЈА МИЛОСАВЉЕВИЋ (Панчево, 1988.) је дипломирала на Факултету драмских уметности, на Катедри за менаџмент и продукцију позоришта, радија и културе, у Београду.

Током година радила је као организаторка и продуценткиња на различитим представама међу којима издваја „Укалупљивање – трагедија лоптања у Срба“, „Јулије Цезар“, „Телава певачица“, „Књига отисака“, „Гамлет“, као и на фестивалима попут „ЕхТеатар Фест“, „Офф фраме фестивал“, „Миксер фестивал“, Фестивал интернационалног студентског театра – „ФИСТ“, а као организаторка и менаџерка локација радила је и на домаћој серији „Јутро ће променити све“.

Активна у цивилном сектору где је учествовала у реализацији многобројних пројеката, едукација и на изради стратешких докумената са Црвеним крстом Србије и Црвеним крстом Панчева, Британским саветом, Канцеларијом за младе Панчева, Домом омладине Панчева, Покрајинским

секретаријатом за спорт и омладину, групом „Хајде да...”

Самостално или у оквиру организација чија је била чланица креирала је различите пројекте међу којима издваја: „Урлик за 75 минута“, аудио књигу, која има за циљ промоцију књижевног стваралаштва младих аутора из Србије и региона. „Друштво у природи“, седмодневни едукативно-забавни камп за младе из Панчева и околине.

Са р ађивала и с а р азличитим маркетиншким агенцијама где је радила на организовању корпоративних догађаја и спровођењу маркетиншких кампања.

Запослена је у креативној агенцији у Београду.

Тренутно је и на мастер студијама Сценске архитектуре и дизајна на Факултету техничких наука у Новом Саду. Од 2018. снима себе како зева.

АНА МИЛОШ је објавила збирку приповедака „Крај распуста” (2019), збирку поезије „говори град” (2020) и допуњено реиздање „Крај распуста и друге прице” (2021).

Добитница је награда „Миодраг Борисављевић” (2016), „Ђура Ђуканов”, (2019) и „Штефица Цвек” (2022.). Збирка „Крај распуста” нашла се у ширем избору за

„Андрићеву” награду, као и у ужем избору за награду „Едо Будиша”.

Приче и песме објављивала је часописима: „Повеља”, „Поља”, „Политика”, „Београдски књижевни часопис”, „Летопис матице Српске”, „СЕНТ”, „Домети”, „Рукописи 39”, „Бест Бок”, „Максим”, strane.ba, eckermann.org.rs, libartec.rs, booke.hr, lupiga.com, astronaut.ba, kriticnamasa.com...

Уврштена је у антологије „РегиОна“, „Balkan Bombshells“ и „Мачка је мачка је мачка је мачка“. Приче су јој преведене на енглески и француски језик.

ИВАН ДРНЧУЛА је рођен у Недођину, 1990. године, али цео живот живи надомак Панчева. Основну и средњу школу је завршио у Панчеву. Факултет је напустио у Београду. Узгаја печурке и пише песме. Добитник је сребрне медаље 3. песничког конкурса „Књижевног клуба 21“, из Сомбора.

КОСТА ЦАРИЋ има исту биографију као Милош К. Илић, минус „Приче о пиву“. Пожаревачка библиотека „Илија М. Петровић“ објавила му је драму „Човек без масе“ (2017).

ВЛАДАН ОЛГИН је мртворођенче. Има једну причицу на порталу rancevo.city.

Поптисује неке фотографије Ане Милош, али
нема доказа да ју је он заиста фотографисао.

ЗАХВАЛНИЦА

Искрено се захваљујем свима који су чували
тајну свих ових година.